

Foto Tamara Mizerit

Čas trgatve

GMD "Visco 1943"

Knjiga o taborišču, ki prinaša žarek sonca

Če hočemo, da se bodo odnosi med državami in ljudstvi v prihodnosti razvijali na miroljuben način, nam mora biti jasno, kateri dogodki so označili in zaznamovali našo zgodovino. Predvsem v današnjem času, ko

se spet porajajo nacionalizmi in odpor do tujcev, je nevarno, da bi dogodke iz preteklosti pozabljali. Zato je nadvse pomembno imeti pred sabo to, kar se je zgodilo. Tako bo morda lažje razumeti, kar živimo danes, in bo mogoče v prihodnje postaviti trdnejše temelje, na katerih bi gradili dobre odnose med sosednjimi državami, ki bi bili osnovani ne le na gospodarskih, temveč tudi na kulturnih in torej človeških odnosih. To je bila osrednja misel pestrega kulturnega večera pod velikim šotorom ob koči alpincev v furlanski vasi Visco, na katerem so v petek, 16. septembra,

krstno predstavili knjigo *Visco 1943*. Gre za diplomsko delo 30-letne Tanie Zanuttini (na sliki) iz kraja San Vito al Tagliamento, ki ga je izdala Goriška Mohorjeva družba.

/str. 6
Danijel Devetak

POGOVOR Jelena Sitar

Potrebo po kulturi je treba privzgojiti!

V Devinu bo 30. septembra svoja vrata odprlo Lutkovno gledališče Pristanišče. Po otvoritveni predstavi za odrasle in mladino bodo na

sporedu štiri lutkovne predstave za otroke, tri sobote, 1., 8. in 15. oktobra, ter v torek, 25. oktobra. Lutke so v Devinu doma že desetletje, zaživijo pa predvsem v poletnem tednu Devinskega vrta ustvarjalnosti, ko otroci pripravijo vsaj eno gledališko produkcijo. V svet lutkarstva pa ne vstopajo sami, ampak z izkušeni mentorji, režiserji in pedagogi. Od vsega začetka je z nami Jelena Sitar, docentka na Pedagoški fakulteti UP, dramaturginja, lutkovna režiserka in publicistka, ki živi v Ljubljani.

stka, ki živi v Ljubljani.

Jelena, lutkarje iz Devina spremljaš tako rekoč od njihovega rojstva. Kako danes gledaš na njihovo Lutkovno gledališče Pristanišče?

Zelo sem vesela, da se je vse tako razvilo in da so ti lutkarji pravzaprav tisti, ki imajo nekako pravico to narediti. Tega ni naredil nekdo, ki je imel neko dobro zamisel, da bo naredil abonma, ampak je ta ideja izšla iz teh ljudi, ki so živeli z lutko od svojega ranega otroštva, in to je njihov način življenja in izražanja, poleg seveda vsega ostalega, s katerim se ukvarjajo. To so lutkarji, edini na tem koncu, ki so ves čas prisotni.

Zakaj je pravzaprav pomembno, da otroci obiskujejo gledališče?

Prva stvar je ta, da ga obiskujejo kot gledalci. To so prva srečanja z umetnostjo, ki je kompleksna zadeva! Gledališče zajema vse umetnosti, in ko otrok gleda gledališko predstavo, se srečuje z vsemi umetnostmi.

/str. 11
Lucija Tavčar

Ob začetku šolskega leta

Usoda profesorjev, ki niso v staležu

Tudi letos je nastopil september, za nas, šolske "prekerce", še posebno zahteven čas. V prvi polovici meseca se namreč odloča, kdo bo kje imel službo, za koliko časa in koliko ur tedensko, kar je seveda vse prej kot nepomembno za nadaljnjo finančno politiko posameznika ali družine. S posebno pozornostjo bdimo nad ekрани svojih telefonov, ali se bo na njih pojavil klic s številko kakega šolskega zavoda oziroma pregledujemo elektronsko pošto v pričakovanju vabila na podeljevanje suplenc. V ta čas se po navadi zavleče tudi izplačevanje nadomestila za brezposelnost za poletne mesece, med katerimi plače ne prejemamo. Marsikdo v tem vidi način, kako prihraniti na račun socialno najšibkejših, torej nas, ki nimamo rednega dohodka, saj je poletno nadomestilo nižje od plače, ki jo sicer prejemajo tisti, ki so stalno zaposleni. S pogodbami, podpisanimi vsako leto na novo, pa se za nedoločen čas v prihodnost premika datum, ko bo tudi tedaj že nekdanji "prekerec" deležen poviškov (it. scatti di anzianita') glede na

njegovo delovno dobo, ki bo seveda začela teči od njegove namestitve v stalež.

Če gre Matteu Renziju in njegovi vladi kaj priznati, je dejstvo, da skuša po svojih močeh urediti situacijo šolnikov, ki se že vrsto let soočajo s "prekerno" zaposlitvijo. Tudi med nami so namreč ljudje, ki so bili kljub svojim pedesetim ali več letom do pred kratkim še vedno nestalno zaposleni. Resnici na ljubo je sedanjo vlado v to prisilila razsodba Evropskega sodišča za človekove pravice, v kateri je zapisano, da je treba "prekerca" po treh letih začasnega dela stalno zaposliti ali pa ga odpustiti. V tem smislu so bili tisti, ki so premgli habilitacije starejšega datuma (SISS in podobno), za stalno nameščeni z enoletno preizkusno dobo, seveda pod pogojem, da jih lahko premestijo drugam. Slovenskim šolnikom v Italiji je tokrat naša majhnost prišla še kako prav, saj jih lahko doleti le premestitev iz Trsta v Gorico ali obratno, v 'najslabšem' primeru pa na dvojezično šolo v Špeter.

/str. 2
Primož Sturman

Od 22. do 25. septembra v Gorici

Veliko pričakovanje za Okuse ob meji 2016

Italiji je predsedoval ob sprejetju zaščitnega zakona za Slovence v FJK Sožalje SSO ob smrti Carla Azeglia Ciampija

Deželni predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj je poslal na pristojne urade v senatu pisno sožalje ob smrti nekdanjega predsednika Republike Italije in dosmrtnega senatorja Carla Azeglia Ciampija. Iskreno sožalje je izrazil v imenu Sveta slovenskih organizacij in v osebno.

Predsednik SSO Walter Bandelj se je v pismu spomnil na osebnost predsednika Ciampija in na številne institucionalne funkcije, ki jih je opravljal v službi države in državljanov. Predsednik Ciampija je namreč dalj časa vodil glavni državni denarni zavod Banco

d'Italia, bil za dobro leto predsednik ministrskega sveta in nato zakladni minister. Leta 1999 je bil izvoljen za predsednika Republike Italije in na tem mestu ostal do zapadlosti leta 2006. Ravno to obdobje pa je bilo za slovensko narodno skupnost v Furlaniji Juljski krajni zelo pomembno, saj se je sprejemal zaščitni zakon, ki ga je italijanski senat dokončno odobril 14. februarja 2001, predsednik Ciampija pa ga je podpisal 23. februarja 2001.

Med 22. in 25. septembrom bo v Gorici spet zaživila najbolj odmevna letna prireditve, Okusi ob meji (Gusti di frontiera). V mestnem središču so že postavili 18 enogastronomskih "vasi", kjer bodo predstavljali specialitete z vsega sveta, od ZDA do Daljnjega vzhoda.

Na uradni tiskovni konferenci je župan Ettore Romoli poudaril, da je to glavna goriška manifestacija, "prava eksplozija vitalnosti". Do pred nekaj leti so bili Okusi velika "šagra", z lanskim letom in zlasti s t. i. Salonom okusa na trgu sv. Antona pa je bil narejen kakovosten skok. Nov smisel je pobuda dobila tudi s prisotnostjo slavni osebnosti, ki tudi letos ne bodo manjkale. Tokrat bo imel posebno vlogo široko zasnovan posvet o rebuli, ki bo "naši odlični deželni sorti zarisal novo podobo", da bi jo tudi primerneje ovrednotili. Župan je ponosno povedal, da je glavni režiser Okusov prav občinska uprava, kar pri podobnih manifestacijah ni ravno običajno.

Predsednik Trgovinske zbornice

foto dpa

Gianluca Madriz meni, da Okusi doživljajo neke vrste zrelosti, saj dosegajo res zavirljivo visoke cilje na mednarodni ravni, pač v skladu s poslanstvom Gorice, ki je odprta navzven. To je bilo možno zaradi sodelovanja in ekipnega dela med upravami in ustanovami. "Ponosni smo, da imamo tako lepo mesto". V imenu Fundacije Goriške hranilnice je Roberto Collini podčrtal, da je enogastronomski kultura dodana vrednost srečanju med narodi. Žal pa ostaja še

vedno prisoten pojem meje, pa čeprav le v imenu prireditve... Ravnatelj Udine e Gorizia Fiere Maurizio Tripani je spregovoril o Salonu okusa, Roberto Zottar, eden najboljših izvedencev za srednjeevropsko kuhinjo, pa o posvetu o goriških zgodovinskih receptih. Javne uprave vabijo obiskovalce, naj uporabljajo javna prevozna sredstva. Povejmo še to, da bo na trgu pred stolnico na razpolago območje za otroke. (Več na straneh 8-9).

Odv. Aleksander Čeferin postal prvi mož evropskega nogometa

Aleksander Čeferin je minuli teden postal novi predsednik Evropske nogometne zveze, kar je izjemen dosežek tega slovenskega odvetnika iz znane družine odvetnikov, predvsem pa je to najvišji položaj v nogometni zvezi, ki ga je kdajkoli dosegel kak slovenski človek. Po zanesljivi zmagi na volitvah v Atenah se je vrnil v Slovenijo in na Brdu pri Kranju, na sedežu Nogometne zveze Slovenije, predstavil svoje poglede v novi funkciji. Še enkrat je poudaril, da je njegov uspeh uspeh tudi za Slovenijo.

Novost v vodstvu SSG: Barbara Brišič nov upravni direktor

Upravni svet Slovenskega stalnega gledališča je soglasno zaupal dosedanja vodja računovodstva Barbari Brišič pomembno nalogo upravnega direktorja Slovenskega stalnega gledališča. Določitev te funkcije je bila potrebna za optimalno vodenje in upravljanje ustanove in izbira je ovrednotila osebo, ki najbolje pozna strukturo gledališča, njegov finančni položaj, institucionalne dolžnosti in potrebe kompleksne ustanove, kot je gledališče relevantnega državnega pomena. Barbara Brišič je

uslužbenka SSG od leta 1994, od 1998 pa odgovorna za administracijo. Gledališče je spremljala skozi razgibano obdobje njegove zgodovine, ki so ga zaznamovale tudi pomembne državne reforme in spremembe pri upravljanju gledaliških ustanov. V teh letih je zastopala SSG v Rimu na združenju nacionalnih gledališč Platea in na Ministrstvu za kulturo. Z začetkom nove sezone 2016-2017 je Brišičkova nastopila novo funkcijo upravne direktorice.

S 1. strani Usoda profesorjev ...

Za druge, med katerimi sem tudi podpisani, ki ne premoremo 'starih' habilitacij, ampak tiste novejšega tipa – svojo sem opravil pod nazivom TFA (Tirocinio formativo attivo ali Aktivno pedagoško usposabljanje), zanjo pa odštel skoraj tri tisočake, ob meni pa je to naredil še marsikdo –, si je oblast zamislila natečaj s pisno, ustno in za nekatere predmete tudi laboratorijsko preizkušnjo, ki naj bi se v celoti končal v letu 2016. Moj namen v tem zapisu ni povzeti vsega dogajanja okrog posebnega razpisa za slovensko šolo v Italiji, o katerem je bilo prelitega že veliko črnina in napolnjena kopica megabajtov. Tudi sam sem namreč med tistimi, ki smo se prijavi nanj. V času, ko nastaja ta zapis, kandidatom ne preostaja drugega, kot se pripravljati na preizkuse ter čakati na navodila o datumih, ki jih bo izdal Deželni šolski urad.

Marsikdo se bo morda vprašal, zakaj vse to pišem, saj se vse, kar je bilo povedanega v prejšnjih treh odstavkih, že ta

ko ve. Žal, pa opažam, da ni tako. Hvala Bogu, so minili časi, ko so ljudje pravili, da šolniki itak zelo malo delamo, da imamo tri mesece počitnic in podobne stvari. Če kdo še tako misli, naj si poskuša predstavljati, kaj pomeni opraviti diplomlo (oziroma dve, po bolonjskem 3+2) na univerzi, kar danes traja najmanj pet let, čakati na razpis za habilitacijo, na katero se je mogoče vpisati, potem ko si opravil kar tri vstopne preizkuse (za ponazoritev naj zapišem, da jih je v celoti leta 2014 opravilo le 20% vseh kandidatov), medtem pa sprejemati službe, ki so v najboljšem primeru za določen čas, in sicer za celotno šolsko leto, torej nekaj manj kot deset mesecev. Velikokrat se seveda zgodi, da služba ni za 100%, kar pomeni 18 ur tedensko (prav toliko za učne priprave doma), da o minutah, ki jih je treba za vsako uro nadoknaditi – šolska ura namreč ne šteje 60 minut, ampak manj – sploh ne govorimo. K temu gre prističi še 40 + 40 (ali proporcionalno) ur za razne seje, razredne svete ipd.

Ena največjih zablod, kar si jih je mogel omisliti italijanski šolski sistem, pa je tako imenovani "incarico fino alla nomina dell'avente diritto" oziroma namestitev do trenutka imenovanja tistega, ki ima dejansko pravico do mesta. V bistvu gre za delovno pogodbo za določen čas do nedoločenega datuma (sic!), saj je praktično nemogoče predvideti dan, ko bodo objavljene nove lestvice, ki velikokrat učnemu osebju, pa tudi ravnateljem, zelo premešajo štrne, tako da se profesorji menjujejo približno pozno jeseni, kar je po vseh psiholoških in pedagoških zakonitostih vse prej kot produktivno. Če vsakdo od nas za svojo dobrobit in počutje potrebujemo stabilnost, so to v še večji meri otroci ali mladostniki, ki so spričo svoje starosti še kako občutljivi.

A kaj hočemo, že stari Rimljani, v katerih državi naslednici tudi sami živimo oziroma delamo, so si omislili rek *Dura lex, sed lex*. Tudi v evangeliju Kristus pravi, da je treba Bogu dati, kar je Božjega, cesarju pa, kar je cesarjevega. Morda nekoliko različen pogled na to pa ima njihov predhodnik Sofokles, ki je med drugimi ustvaril Kreona in Antigono...

Po vojnah na območju nekdanje Jugoslavije Še vedno 13.000 pogrešanih

Več kot dve desetletji po izbruhu vojn na območju nekdanje Jugoslavije je še vedno pogrešanih okoli 13.000 oseb, poroča državljanska pobuda REKOM, ki se ukvarja z zbiranjem podatkov o takšnih osebah. Največ oseb je izginilo na območju Bosne in Hercegovine, kjer se je sled izgubila za 9.600 ljudmi. Na Kosovu je izginilo več kot 1.700 ljudi, na Hrvaškem pa nekaj manj kot 1.600. Med pogrešanimi so številne ose-

be, ki so bile v času izginotja mlajše od 18, a starejše od 15 let. V vojnah in po njih ob razpadu Jugoslavije so samo v BiH identificirali več kot 100.000 žrtev. Krivci za krvave spopade so v le redkih primerih stopili pred sodnika. Mednarodni odbor Rdečega križa je ob mednarodnem dnevu pogrešanih sporočil, da je po svetu zaradi oboroženih konfliktov, naravnih nesreč in migracij izginilo več sto tisoč ljudi. V Kolumbiji je na primer pogrešanih več kot

68.000 ljudi, v Nepalju je pogrešanih več kot 1.360 oseb, v Ugandi pa je brez sledu izginilo skoraj 10.000 ljudi, na spletni strani navaja ICRC. Ob tem poudarja, da imajo po mednarodnem humanitarnem pravu družine pogrešanih pravico vedeti, kakšna usoda je doletela njihove ljubljene. Države imajo obvezo, da pojasnijo, kaj se je zgodilo z njimi, in o tem obvestijo njihove družine. ICRC išče več kot 52.000 pogrešanih oseb, pri čemer sodeluje neposredno z družinami pogrešanih in pristojnimi oblastmi.

Povejmo na glas

Brezčutnost še ni zmagala

O določitev, da bosta dijaška domova v Novi Gorici in v Postojni sprejela deset oziroma enajst begunskih otrok brez spremstva, je gotovo izjemno pomembna in vpliva novo upanje. Upanje namreč, da nam bo kljub številnim primerom nasprotne usmeritve nemara vendarle uspelo ohraniti naše temeljne vrednote, ki nam kažejo pot v prijazno družbo in prihodnost. Globalni pokazatelj se namreč močno nagibajo v stališča in dejanja, ki ne obetajo nič dobrega in nas potiskajo v vprašljivo luč. Le tri odstotke pribežnikov, po novem migrantov, so od stošestdeset tisoč tistih v Italiji in Grčiji sprejele druge evropske države, in to kljub predlogu Evropske komisije. Povprečno enajst beguncev na dan utone pred italijansko in grško obalo, šest najbogatejših držav je sprejelo manj od devetih odstotkov ljudi, ki bežijo v razviti svet, medtem ko so jih desetkrat toliko sprejele države v razvoju. Samo iz Sirije se je v petih letih državljanske vojne z vse večjim vojaškim vpletanjem vesilj podalo v begunstvo skoraj pet milijonov oseb. In med temi množicami na begu je tudi ogromno otrok in mladoletnikov "brez spremstva". Brez spremstva je točna, a zelo hladna opredelitev, ki je nemara niti ne razumemo takoj. Gre za otroke in mladoletnike, ločene od njihovih družin, v mnogih primerih za sirote. Vsekakor se zgrozimo, če se v te usode zares vživimo, toda tukaj nam mnogokrat "pomaga" umik v brezčutnost, češ saj nimamo z njimi nič skupnega, saj je celoten problem prevelik, da bi ga

mogli rešiti, saj je že naše tukajšnje življenje dovolj težko, in podobno. Spet kdo poreče, kaj pa se bo spremenilo, če sta dijaška domova v Novi Gorici in v Postojni sprejela malo več kot dvajset žrtev današnjih razmer v svetu. In vendar se lahko vse spremeni, ko pa vendar ni tako malo tistih naslovov in posameznikov, ki vztrajajo na vrednotah, ki nas utemeljujejo, in se zavzemajo za osebe v stiski. Ne nazadnje se trudijo številne vlade s svojimi ministri vse tja do mnogih tudi najmanjših občin. Neumorna so prizadevanja Karitas in Rdečega križa, nazarzičnejših nevladnih organizacij, požrtvovalnih dobrodelnih skupin in posameznikov, ki vsi skušajo dati svoj človekoljubni delež. In delež vsakogar med njimi je delujoč in je dragocen in vsako dobrodelno dejanje lahko vpliva na tiste, ki stojijo ob strani pa čutijo, kako bi morali nekaj prispevati, saj brezčutnost ne bi smela imeti zadnje besede. Vsakršna dobrodelnost zmora spremeniti duševni zemljevid našega odnosa do tujcev v skrajni stiski, toliko bolj do otrok in mladih brez staršev. Lahko spremeni, ker je četrtnina prebivalstva ob novogoriškem in postojnskem primeru neopredeljena, štirideset odstotkov sprejetja migrantov v dijaška domova ne podpira, polovica od teh je proti zelo ostro, tretjina pa se strinja. Brezčutnost torej še ni zmagala, še vedno je čas, da se ji upremo, in to odločneje, ter na ta način spremenimo tok sicer vse bolj zlovesčih dogodkov.

Janez Povše

Intervju / Rosvita Pesek

“France Bučar je bil večni disident”

Dvanajste septembra je Mohorjeva založba Celovec v prostorih državne zbornice predstavila novo knjigo zgodovinarke in novinark dr. Rosvite Pesek, *Bučar*. Ob tej priložnosti smo se o vlogi in zapuščini Franceta Bučarja pogovarjali z avtorico, ki protagonist svoje nove knjige opiše z besedami: “Bil je svojeglav, nepopustljiv, trmast, discipliniran in bojevit. Izvrsten mislec širokih obzorij. Taktik in analitik. Deloholik od zadnjega. Kristjan. Velik Slovenec in prepričan Evropejec”.

Po knjigah o osamosvojitvi, osamosvojitveni vladi, Pučniku je tik pred izidom knjiga *Bučar*. Tema slovenske osamosvojitve vam je blizu.

Da. To je bila tema moje doktorske naloge in tudi vse moje tri nadaljnje knjige se ukvarjajo s tem obdobjem. Seveda pa sem pri obeh biografijah – o Pučniku in Bučarju – morala korenito poseči v vojni in povojni čas, svinčena leta in slovensko pomlad. Brez slednje pa take osamosvojitve, kot je bila, tako ali tako ne bi bilo, tako da se na neki način vse prepleta in povezuje.

V čem sta Jože Pučnik in France Bučar primerljiva, če sta v čem, v čem sta različna?

Oba sta dala neizbrisni pečat demokratizaciji Slovenije. Oba sta pisca v 57. številki Nove revije, ki je na intelektualni ravni odgovarjala na vprašanja, kaj Slovenci kot narod sploh hočemo. Govorim o Prispevkih za slovenski nacionalni program. Oba sta sicer vidna tvorca istega novorevijaškega kroga, v katerega sta vstopila in bila v njem za tedanje komunistično oblast tudi najbolj izpostavljena in najbolj moteča. Njuna kritika je segla najgloblje in najdlje. Torej prva bližina je čas demokratizacije, druga pa čas nastajanja samostojne države.

Tako kot je bilo za nastajajočo opozicijo jeseni 1989 samoumevno, da bo Demos vodil dr. Jože Pučnik, je bilo tudi za Demos samoumevno, da bo predsednik Skupščine Republike Slovenije – če Demos zmaga na volitvah – dr. France Bučar. Znotraj Demosa Bučar – če odmislimo v zgodnjih fazah usklajevanja dr. Rajka Pirnata – v resnici sploh ni imel nasprotnega kandidata, v opoziciji pa mu je konkuriral Jožef Školč. Ko iščemo podobnosti, bi torej lahko rekla, da sta bila vsak na svojem mestu edinstvena, odločilna in najbolj primerna za položaje, ki sta jih zasedala. Njunih ambicij, namer in delovanja v smeri demokratizacije in nastanka samostojne države se ne da spregledati in ko njiju ne bi bilo, je veliko vprašanje, kako bi oba projekta tekla. S tem nočem zmanjševati vloge drugih posameznikov in posameznic v obeh usodnih procesih, ampak iz 25-letne distance se stvari vidijo še bolj mogočne, kot smo jih v minulih letih dojemali, in jih še danes v celoti nismo dojeli. Če bi bilo treba naštetih sedem ključnih ljudi 20. stoletja, bi oba spadala mednje.

Tudi njuna bitka z režimom s pisano besedo je podobna ter ju je peljala na skupno disidentsko pot. Z objavljanjem svojih idej sta najedala partijsko enoumje. Zaradi svojih spisov je Pučnik odse del zaporno kazen šestih let in pol. Znani so Bučarjevi zapisi v Delu po njegovi vrnitvi iz Amerike, pa že pred tem referati na sim-

pozijah. Oba je spremljala Udba. Dosjeje obeh so v času preloma z nekdanjim režimom, ko je notranje ministrstvo vodil Tomaž Ertl, spomladi leta 1990 uničili, tako da jih danes žal ne moremo strokovno obdelati. Bučar je bil devet let starejši od Pučnika in je tudi aktivno sodeloval v partizanskem boju, celo

vljanja vedno istega vprašanja, vedno iste dileme, dokler se problem ne izluči do konca in se nanj ne dobi jasen odgovor. Lep primer zato je seja, na kateri so se že v Ljubljani pogovarjali, ali sprejeti Brionsko deklaracijo ali ne.

Kakšna je bila vloga Bučarja pri vračanju domobrancev le-

letimo v izpovedih Janeza Šporarja in Potokarjeve Tončke na neskladje. Bučar je bil na Koroškem 15 dni – od 6. maja do 20. maja 1945, ko so vse partizanske enote dobile ukaz, da se morajo umakniti za staro jugoslovansko mejo. Enote Kokrškega odreda, ki so bile večinoma razporejene kot partizanske straže, so se razdelile:

del je odšel v Pliberk, del pa je šel v Celovško pokrajinsko bolnišnico, kjer so postali zaščitna četa in tam ostali do avgusta 1945. Če je torej France Bučar šel v Pliberk in od tam v Dravograd, sama se nagibam k tej tezi, ni mogoče, da bi bil še v zaščitni četi v celovski bolnišnici. Prav tako ni verjetno, da bi bil najprej v zaščitni četi v bolnišnici, potem pa avgusta v Pliberku pri vračanju domobrantskih kolon v Jugoslavijo, ker se je vračanje Slovencev od tam dogajalo med 28. majem in 31. ma-

ja, s partijo mu nekako ni šlo. Komaj je jeseni 1944, ko je prišel k partizanom, stopil vanjo, že je dobil partijski opomin, ker je nasprotoval ukinitvi jurišnega bataljona. V 60. letih je dokončno izginil iz njenih evidenc. Bučar pravi, da se je kar malo “potuhnil” – ni plačeval članarine, pa je bil zunaj. Potem pa so predvsem na pravni fakulteti vseskozi pritiskali nanj, da se mora tovrstno angažirati, a na to uho ni dobro slišal.

Glede disidentstva je pa lahko več mejnikov. Bučar je kar precej hodil po robu ter preizkušal potrpežljivost “glavešin”, do kam se sme. Velikokrat je bila grmada že naložena, samo prižgati bi jo bilo še treba.

Dokončna nemilost se mu je zgodila z izgonom s pravne fakultete. Ta ga je osebno tudi najbolj prizadela. Sicer pa je bil večni disident. V Partiji, v Zvezi borcev, Novo revijo je zapustil, SDZ je zapustil, tudi Demokrate ... Veliko je krogov, iz katerih je odšel. Bučar se je še posebej znašel v nemilosti pri oblasteh zaradi svojega kritičnega nastopa na Svetu Evrope, kasneje je sodeloval tudi pri 57. številki Nove revije. Za kaj se je v tem kritičnem času Bučar najbolj zavzemal?

Pisal je o nelegitimnosti partije, recimo. Dvomil je o zakonitosti avnojskih odločitev, ugotavljal je, da je slovenski narod pod skrbništvom, zahteval je, da mora slovenski narod o svoji usodi odločiti sam, ugotavljal je, da bo kosovsko vprašanje za Jugoslavijo ključno, bal se je poti v balkanizacijo, stran od Evrope, in ugotavljal, da je zavest o tem pri Slovencih vedno močnejša. Pisal je o tuji vojaški okupaciji Slovencev znotraj Jugoslavije ... Kot je znano, pa je v Strasbourg jasno povedal Zahodu, ki je Jugoslaviji dal finančno pomoč, da je Jugoslavija, na videz stabilna in mirna država, samo slepilo, saj prevladujoča partija ne privoli v politični pluralizem. Pozval je k temu, da Zahod podpre vsa prizadevanja jugoslovanskih narodov za njihovo resnično neodvisnost in za sodelovanje v “obliki, ki jo bodo sami izbrali za ustrezno svojim koristim, za demokracijo kot prvi pogoj”.

Znal pa je biti tudi zelo kratek in jase. Majniška deklaracija je po formi v veliki meri njegovo delo in je tudi najbolj čisti izraz hotenja Slovencev in Slovenk proti koncu 80. let prejšnjega stoletja. Torej,

“da hočemo živeti v suvereni državi slovenskega naroda ...” – za to se je zavzemal.

Bučar je imel pomembno vlogo pri pisanju slovenske ustave. Kakšna točno je bila njegova vloga?

Dobren del je je napisal. Kot predsednik ustavne komisije pa je tudi vodil ves postopek njene nastajanja, usklajevanja in sprejemanja. In kot vidite, se decembra 1991 sprejeta ustava kar dobro drži. Sprememb je doživela bore malo, pa še te v glavnem zaradi Evropske unije.

Zakaj je Bučar tako odločno preprečeval lustracijo? Kot predsednik parlamenta je odigral pri tem vprašanju ključno vlogo in s tem z današnjega zornega kota močno vplival na večplastni proces slovenske tranzicije, ki posledično še kar traja in traja ...

V vašem vprašanju so trditve, ki prav nič ne držijo. Bučar lustracije ni preprečil, bil pa je njen nasprotnik. Skupščina v času, ko jo je vodil France Bučar, sploh ni odločala o celoviti lustracijski zakonodaji. Demosu je pomenil nastanek samostojne države več kot pa obračun z nosilci nekdanjega režima! Lustracija v resnici sploh ni bila tema v letih 1990 in 1991. O delnem lustracijskem dopolnilu, ki naj bi veljalo le za bodoče (!) poslance, se je odločalo ob izteku mandata septembra 1992, ko se je sprejemala volilna zakonodaja. Šlo je za t. i. Starmanovo dopolnilo k 111. členu. Zanj je glasovalo le 119 poslancev od 240, potrebni pa sta bili dve tretjini glasov. Bučarjev glas »ne«, torej ne bi ničesar spremenil.

O lustraciji se je dejansko odločalo kasneje, leta 1994 v obliki Pučnikovega dopolnila za sodnike, ki so kršili človekove pravice. Kasneje, ko Bučar ni bil več poslanec, sta Lojze Peterle in Janez Janša zahtevala celovitejšo lustracijsko zakonodajo, a kot vemo neuspešno.

Drži pa, da je bil njen nasprotnik, saj je bil prepričan, da bi to pomenilo povsem enake metode, kot jih je prejšnji partijski režim uveljavljal do svojih nasprotnikov in da nova demokracična oblast tega ne sme ponoviti, ker je sicer enaka, kot so bili komunisti. Poleg tega je bil prepričan, da bi to škodovalo procesu osamosvojitve in naši podobi v tujini.

Kakšna je bila Bučarjeva vloga pri rušenju Peterletove vlade in pri razpadu Demosa?

Velika. Izdatno se je angažiral zato, da se je kot kandidat za mandatarja pojavil Marko Voljč, v bistvu pa je podprl vse tri Peterletove konkurente, torej Voljča, Igorja Bavčarja in Janeza Drnovška.

Pri “pogrebu” Demosa v Dolškem predzadnji dan leta 1991 sicer ni bil zraven, ga je pa v svojem zapisu za Delo z naslovom Novi politični zemljevid Slovenije, ki je bil objavljen tik pred zadnjim razpadlim kongresom SDZ-ja, celo napovedal. Usoda Demosa je bila z razpadom SDZ-ja tako ali tako zapečaten. Po odhodu Demokratov je šlo samo še navzdol. Demokrati – v njihovih vrstah je bil tudi Bučar – so se postavili v prvo bojno vrsto za razpad najuspešnejše koalicije, ki smo jo kdajkoli Slovenci v svoji zgodovini imeli in ki je dala tudi najboljši rezultat. Bučarjev zapis Novi politični zemljevid Slovenije osebno ocenjujem za usodnejši izraz projekcije in namere, kaj se bo zgodilo, kot Ustavite desnico, ki ga je napisala Spomenka Hribar.

str. 12
Jani Drnovšek / Časnik

kot jurišnik. Pučnikova družina je spadala med partizanske podpornike, Pučnik pa je bil premal, da bi se takrat lahko angažiral. Bučar je bil v nekem obdobju tudi poleg glavešin – kot jim on pravi, sistem in njegovo delovanje je poznal od znotraj. Ne nazadnje je bil slabo leto dni tudi v kabinetu zveznega ministra Marijana Breclja v Beogradu, do vrnitve v Ljubljano mu je pomagal Ivan Maček Matija ... Pučnik ni bil nikoli “del sistema”, bil je izločen iz njega vse od prepovedi opravljanja mature naprej. Zastavili ste zelo obsežno vprašanje, tako da ...

Bučar je pomembna osebnost slovenskega osamosvajanja. V čem so njegove zasluge?

Največja je gotovo ta, da je vodil skupščino, ki je sprejela vse akte na poti odhoda Slovenije iz Jugoslavije in za konstituiranje nove države. Bil je na ključnem mestu. O tem, kako je zaradi preteklih izkušenj obvladoval vodenje skupščine, je v knjigi veliko napisanega in je tudi razvidno iz magnetogramov najbolj usodnih sej, ki so v njej v celoti objavljeni. Proces osamosvajanja namreč ni bil enosmerna in soglasno izbrana cesta; bilo je veliko spotikanj in nasprotovanj – največja so bila proti nastanku slovenske vojske. Speljati je bilo treba veliko manevrov, najprej zaradi opozicije, ki je poskušala proceduralno odlagati zadeve, skratka zavlačevati do konca – lep primer za to sta sprejemanje državnih simbolov in sama osamosvojitvena seja, na kateri smo dobili svojo državo –, potem pa tudi zaradi Demosovih poslancev, ki so želeli prehitovati. Torej po eni strani vodenje skupščine, po drugi strani pa strategija pravnega odklapanja – bi jaz temu rekla –, ki jo je oblikoval prav Bučar.

Če bi brali magnetogram te seji, bi se lahko novinarji od njega marsikaj naučili, recimo posta-

ta 1945 iz Koroške? V Možinovi Pričevalcih je Janez Šporar povedal, da ga je prišel Bučar iskat v neko bolnišnico pri Celovcu in ga je hotel spraviti na vlak, pa mu je to preprečilo zdravniško osebje tamkajšnje bolnišnice.

Vaša trditev ne zadene bistva. Gremo po vrsti. Recimo, da je Zaveza referenčni medij za poskus izvedeti, kaj je Bučar počel ob koncu vojne poleg tega, da je bil med prvimi osvoboditelji v Celovcu in da je prevzel jezuitsko kasarno v središču mesta. Obstajajo tri izjave oz. pričevanja. Eno je od Ivana Prežlja, ki so ga v Celovcu partizani zajeli in ga pripeljali direktno pred Bučarja v jezuitsko kasarno. Ker je takrat pristopil nekdo, ki je Prežlja poznal in je Bučarju nekaj prišepnil, je moral Preželj nazaj na slamo. Po nekaj dneh je bil z avtobusom odpeljan v Begunje. Preželj je zapisal, da mora priznati, da so nekateri izpustili samo po Bučarjevi zaslugi.

Drugi zapis je od Vanje Kržan, v katerem je ta popisala besede Potokarjeve Tončke, ki nikoli več ni želela videti Pliberka, saj so jih od tam trpali v vagone in pošiljali nazaj v Jugoslavijo. “Obraz partizana z brzostrelko, ki je prežal na nas, imam še danes pred očmi: obraz dr. Franceta Bučarja”.

Tretja navedba je pričevanje Janeza Šporarja za serijo Pričevalci. Na Možinovo vprašanje, kaj ve o Francetu Bučarju in ali ga je na Koroškem srečal, je povedal, da je bil Bučar med trojko, ki je prišla v celovško bolnišnico, v kateri je bil kot ranjenec, in so ga hoteli prepričati, naj gre z njimi v njihovo (?) bolnišnico. Šporar je prepričan, da ne bi dočakal novega dne, ko bi odšel s trojko. Sledeč premikom Kokrškega odreda po dostopni literaturi, na-

GORICA Pastirsko pismo nadškofa msgr. Redaellija in posvet Migramed

“Nedeljski kristjani niso kristjani B lige”

Letošnje pastirsko pismo goriškega nadškofa Carla R. M. Redaellija nosi naslov *Pismo nedeljskemu kristjanu*. O njem je nadškof na tiskovni konferenci prejšnji ponedeljek povedal, da je po svoje izvirno, saj “ni namenjeno samo duhovnikom, pastoralnim svetom, sodelavcem pri verouku, karitativnih krožkih ipd., ampak t. i. nedeljskim kristjanom”. Pismo bodo župniki izročili vernikom v naslednjih tednih. Pismo samo želi biti “berljivo, sporočilo pa je to, da nedeljski kristjani niso kristjani B lige”. V pismo, ki je krajše od lanskega, je msgr. Redaelli vnesel marsikatero izkušnjo in življenjsko zgodbo; konkretne osebe, o katerih pripoveduje, so navadni ljudje, okoliščine, v katerih živijo, pa so res zgovorne. “Biti kristjan ne pomeni biti bralec pri maši, katehet, sodelavec Karitas ali misijonskega krožka. Kristjan je človek, ki prihaja k maši in ob delavnikih skuša živeti svojo vero”. Nedeljski kristjan naj se zato zaveda, da je kristjan tudi ob delavnikih. Kristjan je človek, ki se z ljudmi obnaša kot z osebami, ki tudi na delovnem mestu živi vrednote, v katere veruje, ko brani šibkeje. Evangelist Matej trdi, da ne bomo sojeni po tem, ali smo ob nedeljah hodili k maši, temveč po tem, ali smo sprejeli lačnega, žejnega, potrebnega, bolnega itd. “Nedeljska maša pa lahko veliko pomaga, da vse to delamo”. V pismu je tudi nekaj “preprostih

konkretnih napotkov”, kako lahko v mrzličnih vsakdanjih ritmih najdemo npr. čas za molitev ali vsaj za misel, da smo na

Pastirsko pismo v italijanščini so natisnili v 12 tisoč izvodih, v slovenščini nekaj več kot 2 tisoč, pripravlja se prevod tudi v

foto dpd

svetu, da nam življenje ne zbeži iz rok. “Odrasel kristjan, sploh pa vsak odrasel človek, je odgovoren človek”. Odgovoren pred družino, delovnim okoljem, družbo, okoljem. “Katerikoli nedeljski kristjan lahko v pismu najde kaj zase in se tako bolje zaveda, kaj je”. Nadškof med drugim predlaga, da bi v župnijskih skupnostih imeli nekajkrat letno posebne nedelje, posvečene skupnosti. Župnija ali več župnij skupaj naj darujejo mašo in naj koga sprejmejo na srečanju; skupaj naj pokosijo, “ne v običajni zaprti skupini, ampak naj se odprejo novim družinam ali ubogim, kot to dela tudi papež”. Skupaj bi lahko preživeli tudi popoldne in ponudili različne dejavnosti, skratka: “Naj bo lepa nedelja!... Če ponudimo nekaj lepega, ljudje to sprejmejo... Lepo bi bilo, ko bi bile vse nedelje lepe, a takih naj bo vsaj nekaj letno!”

furlanščini. Vse tri verzije bodo na razpolago v formatu PDF na portalu goriške nadškofije (www.gorizia.chiesacattolica.it). Če bodo zmanjkali tiskani izvodi, bodo pismo rade volje ponatisnili. Kdor želi, so še povedali, “naj kar podari pismo drugim”. Tudi to je način, da se med sabo bolj povežemo. Medtem je nadškof že začel srečevati župnijske skupnosti (v tork se je srečal s štandreško dekanijo, o tem prihodnjič; op. p.). Na ponedeljkovi tiskovni konferenci je bil tudi govor o štiridnevni konferenci **Migramed**, ki jo že šesto leto zapored organizira italijanska Karitas. Mreži

Karitas v sredozemskih državah ponuja izmenjavo izkušenj dela z migranti in begunci. Tema je izredno zanimiva in aktualna, je povedal nadškof. Dogodek z naslovom *Zgodbe z meje*, ki poteka od 20. do 23. septembra, je po naročilu italijanske Karitas organizirala Giovanna Corbatto (na mali sliki), letos pa je na poseben način posvečen balkanski begunski poti. Prvi Migramed je bil leta 2010 v Trapaniju, nato so ga priredili v Pugli, na Sardiniji, v Grčiji, Tuniziji. Letos poteka okvirno v goriški pokrajini, v sredo pa so udeleženci (predstavniki italijanskih škofij in nekaterih evropskih Karitas) obiskali Celovec, v četrtek je na sporedu Ljubljana. Mednarodni študijski dan o migrantih in beguncih bo potekal v Veliki dvorani Teološke fakultete na Poljanski cesti 4 v Ljubljani s pričetkom ob 11. uri. Slovenska

karitas bo tako gostila preko 100 sodelavcev iz sredozemskih držav, ki se poklicno ukvarjajo tako z množičnimi migracijami kot tudi s procesi vključevanja v družbo. “Lani je šlo prek Slovenije skoraj 490 tisoč migrantov”, je med drugim poudarila Giovanna Corbat-

to. Na koncu je nekaj zgornjih podatkov o priseljencih navedel direktor goriške Karitas g. Paolo Zuttion. V zavodu sv. Jožefa trenutno prebiva okrog 80 oseb, okrog 100 v inštitutu Nazareno, manj številne skupine v Trzinu, Gradišču, Turriacu, Romansu, San Pieru, Škocjanu, Gabrjah, Krminu in drugod na Goriškem. “Priseljenci stalno prihajajo, prejšnji teden kar 10 v enem samem dnevu”.

DD

Katoliška mladina v Stični “Bodimo orodje Božjega usmiljenja!”

Skupnost katoliške mladine je pred kratkim v Stični pripravila celodnevno 35. srečanje Stična mladih, ki se ga udeležuje okoli 5000 mladih. Srečanje, ki letos poteka pod geslom Sem orodje Božjega usmil-

in egoizem. Po sveti maši se je začelo praznovanje s skupino Stična bend. Že dopoldne so se lahko mladi iz vse Slovenije udeležili katere izmed 20 različnih delavnic. Na odru dijaškega programa so lah-

jenja, mladim ponuja edinstveno izkušnjo skupnosti, medsebojne sprejetosti in srečanja z Bogom. Zbrane je nagovoril tudi predsednik republike Borut Pahor. Predsednik je ob 35. obletnici srečanja mladim in organizatorjem predal slovensko zastavo, s katero se jim je želel zahvaliti za prispevek k temu, da “imamo eno domovino, da je domovina velika za vse, da smo strpni, da gradimo na tistem, kar je skupno, in da znamo živeti z razlikami”. Skupaj z mladimi pa je napisal tudi pismo papežu Frančišku, s katerim se bo sicer srečal prihodnji mesec v Rimu. Ob tem je izrazil upanje, da bi papež prihodnje leto obiskal mlade v Stični. Med mašo je mlade nagovoril mariborski nadškof Alojzij Cvikel. “Naša naloga je, da poskrbimo, da smo orodje božjega usmiljenja”, je poudaril. Dodal je, da je treba znati videti ljudi, ki trpijo, jim prislusniti in pomagati. Kdor želi deliti usmiljenje, pa mora po njegovih besedah premagati brezbriznost, pesimizem

ko prvič videli muzikal, ki so ga pripravili prostovoljci. Pripravili so tudi nogometni turnir in posebno tržnico, italijanska rock skupina The Sun pa je mladim predstavila svojo zgodbo in pot k Jezusu. V okviru srečanja je potekal tudi program za študente. Po podatkih prirediteljev skupaj s 35-letnico Stične mladih letos obeležujejo tudi 30. obletnico ustanovitve evropske organizacije katoliških študentov JECMIEC, katere ustanovna seja je bila prav na Stični mladih. Ker je zadnji kongres omenjene študentske organizacije med 10. in 16. septembrom potekal v Celju, pa so Stično mladih obiskali tudi njeno vodstvo in člani. Med posebnimi gosti srečanja so med drugimi bili tudi generalni opat cistercijskega reda Mauro Giuseppe Lepori in slovenski škofje. Po podatkih koordinatorja Stične mladih Filipa Firsaba omenjeno srečanje z izjemo leta 1999, ko je Slovenijo obiskal papež Janez Pavel II., od leta 1981 poteka neprekinjeno.

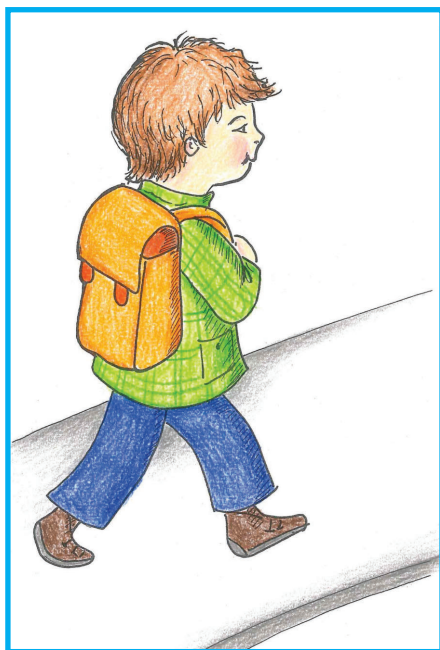
Prva številka otroške revije Pastirček

Z veselim srcem v novo šolsko leto!

Po lanskoletnem praznovanju 70-letnice izhajanja Pastirček, revija, namenjena predvsem osnovnošolcem, stopa v novo desetletje poln zagnanosti in lepih misli. Urednik Marijan Markežič podarja otrokom, učiteljem in staršem prvo številko 71. letnika Pastirčka z željo in upanjem, da bi vsi postali njegovi zvesti bralci in naročniki. Skoraj si ne moremo predstavljati, da bi se šolsko leto začelo brez prijatelja Pastirčka, ki že toliko desetletij varno spremlja učence skozi šolske dni z nezmanjšano svežino in dobrimi željami, da bi čim boljše opravljali šolsko delo in se pri tem vselej spomnili tudi nanj. Tudi letos od malih bralcev pričakuje, da ga bodo rade volje jemali v roke in ga s svojimi domišljijami vzgibi in ustvarjalnostjo čim bolj izvirno dopolnili. Uredniški odbor z urednikom Marijanom Markežičem - ob izdajatelju Zadruzi Goriška Mohorjeva - vsa leta skrbi, da je pripravljen tako, da ga otroci nadgrajujejo. Zato postaja zmeraj bolj njihov in vsaka številka se obarva na tak način, kakor si jo njen mladi bralec zamisli. Zato si Pastirček tudi v letošnjem 71. letniku želi čim več prispevkov malih dopisnikov. Njihove risbe in dopise ima najraje, brez teh ne bi bil takšen, kakršen je. Zato, dragi otroci, kar pogumno vzemite svinčnike in barvice v roke, da vas

bo Pastirček čim bolj vesel. Prav tako kakor je zadovoljen, da njegovo letošnje naslovnico krasi tako čudovita risbica, ki jo je ustvarila Sara Taucer, lanskoletna učenka 4. r. COŠ 1. maj 1945, Zgonik. Prav ta njena risbica, ki prikazuje, kako zlatolaska z dolgima kitkama in rožico v laseh ter vedrih lic dviga k sebi majhno jagnje, je dobitnica likovnega tečaja *Pastir / Pastirica*, ki ga je ob lanskem 70. jubileju razpisal Pastirček in katerega se je udeležilo ogromno malih likovnih ustvarjalcev. Na štirih straneh Pastirčkove pošte septembrske številke lahko občudujete ničkoliko teh krasnih risbic. Tudi v letošnjem šolskem letu bodo Pastirčkove strani bogatili otrokom znani avtorji. Med temi je prav gotovo Vojan Tihomir Arhar. Tokrat bodo lahko prebrali njegovo pesmico *Znanost*, ki spodbudno nagovarja šolarje ob začetku nove šolske poti. Po njej je začel hoditi tudi simpatični pujssek, ki si ga je zamislila Danila Komjanc za prvošolčke. Njim daje nalogo, naj dokončajo njeno ilustracijo in dopolnjavko. Deklici Tinki, ki si je s svojo bahavostjo zapravila prijateljstvo sošolk in sošolcev, je domači muc pomagal, da je spoznala svoj napačni odnos do prijateljev in pomagala sošolki pri reševanju matematičnih nalog. Avtorica Mariza Perat, kot vselej nevsiljivo, z zgodbo modro svetuje, ka-

ko naj se učenci obnašajo med seboj in kakšno vzdušje naj vlada v razredu. Ilustracija, ki spremlja zapis in jo bodo bralci pobarvali, je delo Danile Komjanc. O vedenju otrok na poti v šolo lepo spregovori strip, ki ga je ilustriral Walter Grudina, besedilo pa

napisala Paola Bertolini Grudina. Mladi kolesarji naj premislijo, kako se je treba vesti na cesti! Ista avtorica v zelo privlačni obliki, z besedo in ilustracijami,

poklanja otrokom tudi zgodbe iz Sv. pisma. Za začetek je izbrala starozaveznega kralja Davida, ki ga je Bog tako zelo ljubil. Z občutljivim srcem, v družbi srčkanega zajčka Timija, pa podarja najmlajšim Pastirčkovim prijateljem rubriko z naslovom *Čas za igro!!!* V njej bodo ob poimenovanju narisanih predmetov lahko razigrano utrjevali v šoli predelano snov. Večji šolarji pa se bodo spopadli z jezikovno spakedranščino neugnanega Packa, ki ne more iz svoje kože: napake se ga držijo kot klop. Tudi v letošnjem letniku Pastirčka bo mladi talentirani goriški skladatelj Patrick Quaggiato ponujal pridnim pevcom in njihovim pevovodjem ter učiteljem glasbene vzgoje izvirne skladbe. Tokrat je na vrsti glavni refren iz “družinskega mijauzikla” *Obuti maček* Andreja Rozmana Roze, ki ga je posrečeno uglasbil prav Quaggiato za njegovo odsko postavitev v izvedbi mladih igralcev mladinske skupine O’Klapa v režiji prav tako mlade študentke Sanje Vogrič. Učiteljica Barbara Rustja je lani malim Pastirčkovim bralcem razlagala, kakšni so naši gozdovi, letos pa jim bo prikazala, katere živali domujejo v njih. Prva je verveca s košatim repkom. Rustjeva je zapisala tudi seštevanko o številih.

Bog ve, kod se potepa maček Lumpek, se sprašuje Berta Golob v svoji pripovedi. Lumпка v ilustraciji Danile Komjanc bodo v primerne barve odeli mali prstki po svojem okusu. Pridne ročice bodo

lahko izdelale tudi “brenčace”. Navodila zanje, ob misli na “bogasto jeseni”, daje Tatjana Ban. Da ne bi bili prvi dnevi pouka preveč grenki, si je Pastirček nadel kuharski klobuk in z veliko vnemo napravil jogurtovo torto, ki jo poklanja vsem bralcem. Recept za slasten zajtrk ni težak: v kuhinjo je treba steči in se lotiti dela. Katerinemu besedilu je ilustracijo pridala Graziella Zavadlav. Na Pastirčkove strani se vrača tudi stric Maks, ki je svoja dva nečaka peljal na Postojnsko na ogled nekvice sv. Lovrenca; omenjena je že v prvi polovici 16. stoletja. Od tam je čudovit razgled. S to rubriko bo tudi letos Marijan Markežič razkrival naravne in zgodovinske bisere naše domovine; njene male, skrite lepote vse premalo poznamo. Dve strani septembrske številke je Pastirček posvetil našemu blaženemu Martinu Slomšku, ki je napisal znani učbenik *Blaže in Nežica v nedeljski šoli* in med drugim tudi *Drobtinice*. Naj spomnimo, da je tudi ponarodela pesmica *En hribček bom kupil* njegova. Njegovo geslo *Sveta vera bodi vam luč, materin jezik pa ključ do zveličavne narodne omike* naj nam bo še zmeraj vodilo! Berta Golob je o škofu Martinu Slomšku napisala pesmico, ki jo je uglasbil Janez Bitenc. Najdete jo na 15. strani septembrske številke Pastirčka. Učenci bi jo lahko zapeli tudi pri veroučnih urah. Dragi šolarji, le vzemite v roke Pastirčka, lepo vam bo, tudi pri srcu!

JK

Hieronimu v spomin

"Prosim vas, peljite Sinji vrh naprej ..."

Minulo soboto, 17. septembra, so na Otlci na Gori nad Vipavsko dolino pokopali Hieronima Vidmarja, človeka dobrega srca in pokončnega moža, ki je bil večkrat prisoten na straneh našega tednika, saj je bil eden najbolj dejavnih pri vsakoletni dobrodelni prireditvi Umetniki za karitas. Prav na njegovi kmetiji na Sinjem vrhu nad Vipavsko dolino se je namreč začelo gibanje Umetniki za karitas, na njegovi turistični, gostoljubni domačiji so namreč od nekdanj umetniki ustvarjali, svoja dela nato podarili Karitas, da bi na rob potisnjenim pomagali. Vsako leto znova, vedno znova, kot nam to veleva evangelij. Vesel sem, da sta priložnostna zapisa Hieronimu v spomin prispevala duša gibanja Umetniki za karitas Jožica Ličen in naš, goriški umetnik Andrej Kosič; objavljamo ju v nadaljevanju. Hieronima sem sam spoznal v najstniških letih, ko je še kot droben vajenec delal v Ajdovščini, v trgovini, ki jo je zabil čas, pravzaprav so jo "prevzeli", kot so "prevzeli" na Ajdovskem skorajda vse in predvsem vse tovarne uničili, tovarne, ki danes kot osamljeni mrtvaki pričajo o človeški požrešnosti. Hieronim je po šoli poprijel doma za delo, najprej je v gozdu postal mož, iz drobnega fantiča postal mož močnih rok in širokih pleč, nato pa je pred več kot 25 leti postavil na noge prijetno, zares domačo turistično kmetijo, na katero smo se navezali. Fotografijo smejočega Hieronima sem posnel letos, 17. avgusta, ko sem odšel na obisk k umetnikom in seveda k njemu. Oba sva vedela, da je ta fotografija najbrž zadnja, ki mu jo bom naredil, pa se je vseeno prešerno nasmejal, ko sem mu rekel, da ga hočem samega fotografirati pred domačijo, in takega bom ohranil v spominu. Pozneje smo tisti dan še posedeli skupaj prav z Andrejem Kosičem in Jožico Ličen, pri Vidmarjevih smo se vedno počutili kot doma. Bil je pokončen, pošten mož, kristjan, predvsem mu je bilo všeč, da "Slovenci držimo skupaj, ko gre za dobre, vsem skupne stvari", kot mi je tudi zadnjič na Sinjem vrhu dejal. Pogrešal in pogrešali ga bomo. Ženi Irmu in otrokom naj gre iskreno sožalje v imenu vseh nas pri Novem glasu, ki smo od samih začetkov vedno pri gibanju Umetniki za karitas! Sam bi si želel, da bi ga ohranili v lepem spominu vsi, ki cenite delo za dobrobit vseh potrebnih, na rob družbe potisnjenih ljudi, tak je bil namreč Hieronim. Ni govoril veliko, raje je naredil, kot veleva evangelij. Naj mu bo Bog dober plačnik!

Jurij Paljk

Za ljudi, kakršen je bil sinjevrški Hieronim, bi lahko rekli, da živijo pokončno in umirajo stoje. Malo je takih mož, zato dovolite le prgišče misli in spoznanj,

ki mi jih je bilo dano doživeti ob družini Vidmar na Sinjem vrhu in pridnem gospodarju Hieronimu. Če bi morala vse spraviti v en stavek, bi rekla: "Pokončen, delaven, veren, Slovenec z veliko začetnico, ljubitelj umetnosti, mož beseda, predvsem pa gostoljuben in ustrežljiv". Človek preprosto ne more sprejeti, da mu ni uspelo. Šele

Foto JMP

danes se zavedam, da je bilo v zadnjih mesecih veliko trpljenja, vendar ga je z gorjansko trmo potlačil pod mejo mogočega ter bil na uslugo vsem, prijazen in nasmejan kot v najlepših časih. Ko smo izvedeli za bolezen, smo ga vsi vprašujoče gledali, on pa je modro ponavljal: "Boril se bom kakor lev, če pa ne bo uspelo, bom sprejel Božjo voljo" in dodal "ni druge". Ko nam je zaupal diagnozo, ni dovolil pomilovanja, temveč je nadaljeval: "Prosim, naj to ne vpliva na kolonijo, peljite Sinji vrh naprej". O poti na Golnik in v Ljubljano je govoril, kot da gre tja obiskat prijatelje, ki se tako trudijo. Letošnja 24. delavnica Slovenija odprta za umetnost in 22. mednarodna likovna kolonija Umetniki za karitas je imela pridih boleznij, v očeh Irme in otrok smo videli skrb, v Hieronimovih pa skoraj posmeh, kot bi hotel reči: "Ne skrbite zame, vi peljite svoje delo naprej". Ob umetnikih in umetnosti je vsa leta pozabil nase, saj je njegova duša vriskala ob vsaki novi sliki, ob vsaki novi koloniji. Res je bil zgled pogumnega človeka, na vseh področjih, razen, ko je bilo potrebno kaj povedati v mikrofon. Takrat pa je prosil, naj ga pustimo pri miru, in če je že popustil, je bil na koncu bolj poten, kot da bi požagal pol gozda. Mislim, da tudi zaradi tega ni prišel na podelitev letošnjega priznanja občine Ajdovščina, čeprav mu je to veliko pomenilo. Danes razumem, da morda ni prišel tudi zato, ker je hotel pokazati, da je za njim družina, ki lahko Sinji vrh pelje enako dobro naprej. Hiša na Sinjem vrhu ni bila le gostišče, prenočišče in atelje, temveč dom za vse, ki so prihajali in se radi vračali. Ob pogledu na številne slike, ki krasijo Sinji vrh, nam je vsem jasno, da so jih tam umetniki pustili samo zato, da se bodo nekega dne vrnili. In veliko jih je bilo, s celega sveta, z vseh celin, in na ta način so se Sinji vrh, naša dolina in celotna Slovenija

zapisali med svetovne bisere narave in gostoljubja. Tudi če je bila še tako velika gneča, si je Hieronim za vsakega gosta vzel čas in povedal, kaj prihaja iz Irmine kuhinje, zraven pa vsaj še trikrat vprašal, če je prav. Hieronim, hvala. Še veliko se bomo pogovarjali o srečnih časih na Sinjem vrhu, kajti, ko smo z Umetniki za karitas začeli, je imel Hieronim komaj 35 let, poln moči, idej in volje. Skupaj z Irmo sta omogočila razvoj Sinjega vrha in vzgojo otrok. Ni jima bilo lahko, ob vseh polenih je le zamahnil z roko in rekel: "Saj veste, da v domačem kraju ni nihče prerok". In prav vera v Boga in v dobro človeka je bila tista, ki si jo pri Hieronimu zaznal v mislih, besedah in dejanjih.

In po njegovih dejanjih smo ga poznali. Bogu hvala zanj, trudil se bomo, da bo njegova 'duhovna oporoka' živeła in peljala Sinji vrh naprej. Hieronim, želimo ti večni mir in pokoj v sinjih višavah, včasih pa pogled dol na svoj vrh, ki si ga tako ljubil.

Jožica Ličen

V dolini je še vse zeleno, ko se premikaš in bolje pogledaš, že zaznaš, da prihaja polagoma jesen. Pobočja so že nekoliko porjavela s posameznim, že rdečim madežem. Na Gori je bilo vse živo; ljudje so nekam hiteli. Ob cesti je bilo mnogo avtomobilov, ljudje so hodili in napolnjevali Otlico. Slišalo se je žalostno zvonjenje navčka. Ljudje so žalostno hiteli iz naselij, iz vasi ali okrajev, kot so Gozd, Kovk, Otlica, Predmeja, Kurja vas, Angelska gora in druge. Iz

Vipavske doline so prihajali avtomobili na Goro. Od vsepovsod so se mu hoteli pokloniti na njegovi poslednji poti. Gora in Vipavska dolina sta žalovali ob smrti dragega Hieronima. Človeški um si ni mogel predstavljati, da ne bo več med nami človeka, ki je zaznamoval Goro. Tam na vrhu je spremljal in gostil ljudi, bil vedno vljuden, spoštljiv, nasmejan; podaril je smeh vsakomur, ki je obiskal ta čudoviti vrh, ki se imenuje Sinji vrh. Sobota je bila zavita v žalost. V dolgih vrstah so se polagoma in žalostni pomikali pogrebi, tisti, ki smo hoteli pokropiti in dati zadnji pozdrav pokojnemu Hieronimu. Z blagoslovljeno vodo smo poškopili mrtvo telo v krsti in stisnili roko otrokom, dragi ženi in sorodnikom.

Pri pogrebni sv. maši v domači otlški cerkvi, ki je bila polna do zadnjega kotička, je daroval sv. mašo škof Metod Pirih ob somaševanju številnih duhovnikov. Poslovilne beseda gospoda škofa so ganile vse prisotne.

Po sv. maši se je vil dolg sprevod s krsto na pokopališče. Nebo je bilo temno, nekam turobno, kot da bi se pripravljala nevihta. Nebo je bilo žalostno. Temni oblaki so se kopicili nad Otlico. Ko se je spuščala krsta v zemljo, so se z neba usule kaplje dežja, tisti dež je bila blagoslovljena voda na krsto. Naenkrat so se proti zahodu oblaki razprli in pokazalo se je nebo. Ni več deževalo in na pokopališče je zasijala svetloba. Temni oblaki so se umaknili svetlemu, z lučjo obdarjenemu nebu. Nebo se je odprlo in postalo svetlo. Poslovilni govori so bili ob odprtem grobu. Molitev za pokojnega je napolnila srca prisotnih in valovali so melodije in akordi pesmi, ki so bile zapete iz grl številnih pevcev z Gore. Bog mu daj večni mir in pokoj. V spominu ga bomo imeli za vedno. Hvala za vse!

K. Aj

Qualizza, Banchig in Wedam so pisali nadškofu v Vidmu

Gre za preživetje naših slovenskih vernikov!

Msgr. Marino Qualizza kot odgovornik urednik petnajststnevnik Dom, ki 50 let navedarja slovensko govoreče skupnosti v videmski pokrajini, Giorgio Banchig

skupnosti upoštevale narodno-jezikovni pluralizem, navzoč v Cerkvi v Furlaniji. Zato je pomembno, da pastoralni delavci v krajevnih skupnostih uporabljajo furlanski, slovenski ali nemški je-

A. Wedam

G. Banchig

M. Qualizza

kot predsednik združenja don Eugenio Blanchini, ki povezuje različne stvarnosti slovenskih vernikov v Kanalski dolini, Reziji, Terskih in Nadiških dolinah, ter Anna Wedam kot predsednica združenja don Mario Cernet iz Ovčje vasi so nedavno posredovali videmskemu nadškofu msgr. Andrei Brunu Mazzocatu in sodelavcem svoje jasno stališče v zvezi s projektom o pastoralni reorganizaciji videmske Cerkve. Novi načrt namreč predvideva združitev dekanij in ustanovitev pastoralnih skupnosti, ki bi tesno povežale sedanje župnije. Prehod od 24 na 9 dekanij in ustanovitve 56 novih enot "pastoralnega sodelovanja" bi lahko pomenilo "delikaten in odločilen prehod za preživetje slovensko govorečih skupnosti v videmski nadškofiji", ki živijo v hribovitih območjih in že trpijo zaradi dramatičnega demografskega upada; ta je namreč že hudo prizadel družbeno, gospodarsko in versko stvarnost. In vendar so tudi te skupnosti dragocena dediščina oglejske Cerkve, ki jih je rodila in sprejela v krščanski veri. Dejstvo, da so še bolj potisnjeni na rob ali da izumrejo, bi pomenilo "obubožanje zgodovinske in duhovne dediščine videmske Cerkve", ki se edina na tem območju lahko ponaša z navzočnostjo latinskih, slovanskih in germanskih ljudstev. Pastoralno leto 2016-2017 bo posvečeno analizi projekta. V ta namen trije podpisniki poudarjajo pomembno trditev, ki je izšla iz pete škofijske sinode: potrebno je, da se evangelij "uteleša" v krajevnih kulturah, za evangelizacijo je pomembna raba jezikov, ki se govorijo na tem področju. "Evangelizacija izgubi veliko moči in učinkovitosti, če ne upošteva konkretnega ljudstva, na katerega se obrača, če ne uporablja njegovega jezika, njegovih znakov in simbolov, če ne odgovarja na probleme, ki jih ljudstvo postavlja, če nima opraviti z njegovim stvarnim življenjem". Sinoda je torej priporočila, da bi krščanske

zlik, ko to omogoča bolj učinkovito posredovanje krščanskega sporočila.

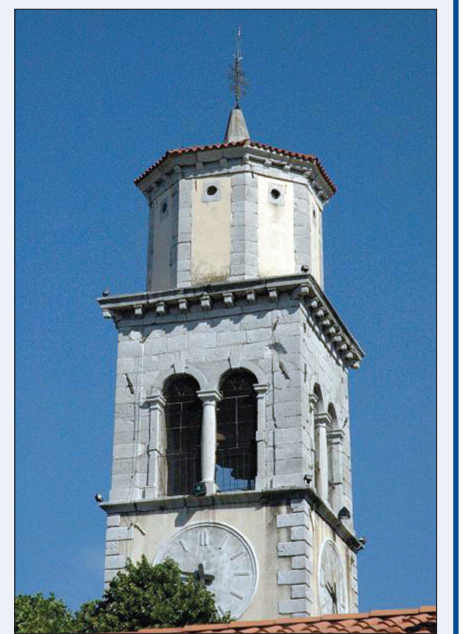
Trije podpisniki so tudi spomnili, da je nadškof Mazzocato julija 2010 zagotovil, da ne bo pustil skupnosti v Nadiških dolinah in hribovitih območjih lastni usodi, temveč si bo prizadeval, da bi jim dal novo upanje. Čreda, ki se zbira okrog cerkve in terek okrog Gospoda, ni razpršena, ampak je živa skupnost! Zaradi tega prosijo, da bi - kar se tiče pastoralne reorganizacije videmske nadškofije - posvetili posebno pozornost Nadiškim in Terskim dolinam, Reziji in Kanalski dolini, kjer zaradi specifičnih cerkvenih, zgodovinskih, kulturnih in etnično-jezikovnih razmer ne morejo upoštevati zgolj kriterijev, ki imajo opraviti s številkami in razsežnostmi ozemlja.

Zaradi pastoralnih potreb je neprimeren po mnenju msgr. Qualizze, Banchiga in Wedamove v prvi vrsti spojitev dekanije Špetar z dekanijo Čedad in Rožac. Podobno velja za dekanije Neme, Čenta in Taržizem. Bolj primerno bi bilo ustanoviti novo dekanijo, ki bi zajemala hribovito področje od Barda do Prapotnega, vključno s Čedadom. V Kanalski dolini in Reziji je treba zagotoviti spoštovanje in ovrednotenje slovenskih vernikov, in to tudi s pomočjo duhovnikov, ki bi poznali slovenski jezik. To velja na sploh za vsa področja, kjer živijo tradicionalno slovenske župnijske skupnosti, od Špetra do Nem, Fojde in Čedada. Pomanjkanje slovenskih duhovnikov se lahko preseže z tesnejšim sodelovanjem med videmsko Cerkvijo s sestrsko Cerkvijo v Sloveniji. Vse to za to, da bi videmska Cerkve bila, kot se je izrazil sam nadškof, "oaza usmiljenja, v kateri bi lahko veliko ljudi prvič ali vnovič srečalo Jezusa, obličje Očetovega usmiljenja", so na koncu spomenice zapisali msgr. Marino Qualizza, Giorgio Banchig in Anna Wedam.

DD

Župnija sv. Mihaela nadangela iz Zgonika

V Zgoniku bodo obhajali praznik župnijskega zavetnika sv. Mihaela nadangela. V petek, **23. septembra 2016, ob 20.30** bo v župnijski cerkvi glasbeni večer; nastopali bodo MIPZ Vesela pomlad z Opčin in organist g. Mirko Butkovič. Koncert bo v sodelovanju z Zvezo cerkvenih pevskih zborov iz Trsta. V četrtek, **29. septembra 2016**, bo liturgični praznik zavetnika sv. Mihaela; **ob 16.30** bo slovesno pritrkovanje zvonov, **ob 17. uri** pa sv. maša. Pri njej bo sodeloval Družinski župnijski zbor "Mavrica". Po maši bo odprtje razstave B. Rebca Svete podobe, podobce in spominčki. Sledilo bo družabno srečanje. V nedeljo, **2. oktobra 2016, ob 10. uri** bo slavnostna maša v čast zavetniku sv. Mihaelu nadangelu. Po sv. maši bo procesija z blagoslovom po vasi.

S 1. STRANI GMD / Krstna predstavitev dela "Visco 1943"

Knjiga o taborišču, ki prinaša žarek sonca

Ko govorimo o Viscu, ne moremo mimo enega njegovih najbolj uglednih sinov, prof. **Ferruccio Tassin**, razgledanega zgodovinarja in publicista, člana številnih kulturnih združenj, ustanov in inštitutov (v deželi, Sloveniji in Avstriji), ki se že vrsto let bori za primerno ovrednotenje krajevne zgodovinske dediščine, še zlasti pa "črne strani" zgodovine lastne rojstne vasi, koncentracijskega taborišča. In res, prof. Tassin je knjigo uredil in odlično pripomogel k temu, da je prišlo do njene izdaje, prejšnji petek pa je vodil in povezoval večer, ki se ga je udeležilo več ljudi, kot so prereditelji pričakovali.

Kar se tiče študij in raziskav o taborišču v Viscu, imamo za sabo dobro leto, je dejal Tassin. Pri založbi Bompiani je izšla knjiga Borisa Pahorja *Triangoli rossi* o pozabljenih - nacističnih in fašističnih - taboriščih, v kateri je omenjen tudi Visco; zdaj pa je izšla diplomatska naloga Tanie Zanuttini, katere izdajo je spodbudil Pahor sam. Andrea Licata, izvedenec za zapuščene vojaške objekte, je nedavno govoril o Viscu v Bonnu. Tassin je navzočim prinesel tudi pozdrav Carla Spartaca Capogreca, največjega strokovnjaka za Ducejeva taborišča, in pisatelja Borisa Pahorja, ki - je dejal Tassin - je spomnil, da je na sprejemu ob 100. rojstnem dnevu in v Ljubljani vzel v roke mikrofon in slovenske politike krepko

se je zahvalil prof. Petru Černicu, za podporo združenju VZPI-ANPI iz videmske pokrajine in mednarodnemu društvu Terre sul Confine ter Orlandu Buldu, upravitelju bencinske črpalke ENI v Gonarsu. Predsednik GMD, msgr. **Renato Podbersič**, je v svojem nagovoru poudaril, da vsak človek pride na svet s svojim življenjskim načrtom, ki ga odkriva in ureničuje v odnosu z drugimi in z okoljem; prav tako je "vsako ljudstvo postavljeno v določen kraj, kjer išče in razvija svoje narodno poslanstvo prek lastne kulturne

in duhovne istovetnosti"; tako prispeva k bogatenju sosednjih ljudstev in k ustvarjanju pogojev za mirno sožitje v svetu. Naša dežela, s tega zornega kota, ne predstavlja zgolj vrat proti Italiji ali Panoniji, temveč tudi delitev skupne usode, ki je za Slovence, Italijane in Furlane ob državni meji hkrati "lepa, bogata, težka in žalostna". Ta ljudstva so veliko pretrpela v dveh svetovnih vojnah. Največ krivic je pretrpelo zlasti slovensko ljudstvo med drugo svetovno vojno. O tem govori tudi knjiga Tanie Zanuttini *Visco 1943*. Slovenci "se lahko 'ponašamo' z žalostnim številom žrtev druge

svetu, ne smejo več prevladovati nacionalizmi in nadvlada enega naroda nad drugim, ampak konstruktiven dialog in boj proti zlu, ki lahko odpre vrata razumevanja, sprejemanja in sobivanja. Goriška Mohorjeva družba je z veseljem izdala knjigo Tanie Zanuttini, obenem se zahvaljuje prof. Tassinu "za njegova vztrajna prizadevanja v iskanju resnice o taborišču v Viscu, pa tudi za njegovo odprtost, ki presega narodne meje".

Bernardino Spanghero, pokrajinski predsednik VZPI-ANPI, je povedal, da ga je presenetilo vi-

Claude Andreini

Ferruccio Tassin

deti dekline, ki se zanima za taborišče v Viscu. Alpinci, katerih ena glavnih razsežnosti je prav ohranjanje spomina, niso mogli ne podpreti take publikacije. Hvalevredno je študijsko in raziskovalno delo, ki ga je avtorica opravila na osnovi primernih virov, še bolj pa so Spanghera presunila pričevanja: ne gre za pri-

mešana. Prvi učitelj in orglar v vasi je bil neki Sfiligij iz Podgore, dekan pa neki Stefano Gorjup iz Kanala, ki je v Furlaniji "s strešicami poslovenil marsikatero ime", je smeje dodal Tassin. Tesni so bili (tudi trgovski) stiki med Furlani in Brici, nekaj "proveditor" v prvi šoli v Viscu, ki je nastala okrog leta 1840, pa je bil Valentin Stanič. Vzdušje so skalili nacionalizmi iz prve svetovne vojne, še pred fašizmom. "Žal je k temu prispeval tudi kakšen ugleden Furlan, kot npr. Ugo Pellis". Tudi prof. **Dario Mattiussi**, tajnik raziskovalnega

centra Gasparini iz Gradišča, je poudaril, da je taborišče v Viscu stran zgodovine, ki v Italiji še ni doživela primerne obravnave. Živimo v državi, ki ve izredno malo o fašističnih napadih in vojnah, šolski učbeniki ne pišejo ne o tem ne o italijanskih taboriščih. Razlogi za ta sramotni molk so številni in zapleteni. Za boljše poznavanje preteklosti imajo v zadnjih letih zasluge Capogreco, Božidar Jezernik in Töne Ferenc. Napori zgodovinarjev pa so zaman, če njihova dognanja ne dosežejo ljudi. Zato je pomembno delo Tanie Zanuttini, zlasti poglavje s pričevanji, ki je zelo uporabno tudi v šolskih razredih! Pomembno je ne posploševati ali iskati podobnosti med italijanskimi in nacističnimi taborišči. Italijanska je upravljal vojska in ne skupina kriminalcev v črnih srajkah! Vojska je za okupacijo teritorija in nadzor nad njim izvajala strategijo terora in s civilnim prebivalstvom uporabljala podobne metode kot nacisti na vzhodni meji. Zaradi lakote, mraza, higienskih in zdravstvenih razmer je bila umrljivost v taborišču na Rabu več mesecev višja od tiste v nacističnih taboriščih ("z izjemo taborišč, kamor so ljudje prihajali zjutraj in so zvečer ostali samo čevlji..."). V italijanskih taboriščih niso sistematično ubijali, so pa prevladovala neznosna življenjska razmera, take, ki bi mlade in odrasle moške spremenile v sence in ki so bile torej naravnost usodne za ostarele, ženske in otroke. Te smrti niso slučajne, vse je bilo načrtovano, je zatrdil Mattiussi. Dokumenti, ki to dokazujejo, so številni in jasni. "Niso izdajali smrtnih obsodb, so pa puščali, da so jetniki umirali". Taborišče niso zaprli po 25. juliju, temveč šele po 8. septembru, ko so jih skupno z oficirji in stražarji zapustili tudi jetniki. Italija nosi težko odgovornost, danes pa je še pomembnejše ozaveščanje javnosti in predvsem mladih. Avtorica **Tania Zanuttini** je priznala, da ji je bila zgodovina vedno ljub šolski predmet, in vendar

je o taborišču, ki so ga v naši deželi upravljali Italijani, izvedela komaj pred nekaj leti. Skoraj ni mogla verjeti, da je to res. Zato je tudi sklenila, da zadevo razišče, da bi se o njej več vedelo in govorilo. Želela je razumeti, kako to, da je prišlo do taborišča v Viscu in do prave mreže taborišč za interniranje, še bolj pa, kako je bilo v taborišču in kaj je ostalo o njem v kolektivnem spominu. Brskala je po knjižnicah in arhivih, pogovarjala se je s pričami, ki so potrdili, da so v vasi Visco vedeli malo oz. nič o tem, kar se je dogajalo v taborišču. "Upam, da bo knjiga pripomogla k temu, da bo spomin na te dogodke ostal živ", je ob koncu dejala avtorica. Zadnji je vzel v roke mikrofon še

Claude Andreini, avtor zgovorne posnetka na platnici, zanimiva eklektična osebnost, fotograf, ki je prepotoval ves svet in poslikal številna nacistična taborišča. Poslikal je Dachau, Mauthausen, teden dni je prebil v Auschwitzu itd., nobena oblast mu ni nikdar prepovedala fotografirati v taborišču ali izven njega. "Edina uprava, ki mi je to prepovedala, je občinska uprava v Viscu"! Ni slučaj, da je Italija na 74. mestu med državami, kjer velja svoboda izražanja... Postavljajo se novi zidovi, toda "najhušji zidovi so zidovi birokracije in uprav, ki dopuščajo smrt in uničenje tako pomembne strukture, kot je to taborišče". Problem je, ker se v Italiji ni zgodil Nürnberg!

R. Podbersič, T. Zanuttini, D. Mattiussi, B. Spanghero, F. Tassin (foto dpd)

spodbudil, naj si prizadevajo, da bi Visco postal narodni spomenik. "Danes z ogromno lahkoto in velikim užitek prehajamo državno mejo", je dejal Tassin, "toda pot, ki je privedla do tega, je bila dolga". Spomnil se je na zasluzne moze, kot so npr. Celso Macor, Michele Martina, Joško Štrukelj, Stane Kavčič... Marsikdo od teh je nastradal, "ker je bil preveč naprejši".

O avtorici je Tassin povedal, da se je rodila v pordenonski pokrajini leta 1986, da je na videmski univerzi študirala komunikacijo in medjezikovno posredovanje, nato pa pred petimi leti sklenila akademsko pot s specialističnim podiplomskim tečajem o evropskih študijah. Po krajših delovnih izkušnjah v Nemčiji se je zaposlila v furlanskem podjetju na področju informatike. Tassin je pohvalil mlado izobraženko, ki s svojim delom poziva k rušenju zidov in resnicoljubnosti. Za posredovanje in stik z založnikom

svetovne vojne": 99.500 žrtev na slovenskem ozemlju, Nemci so pobili 31 tisoč oseb, komunistični režim 24 tisoč, italijanski okupatorji do septembra 1943 skoraj 6.500 oseb. V nemških, italijanskih, madžarskih in hrvaških taboriščih je bilo 63 tisoč slovenskih internirancev, umrlo jih je 12 tisoč, 19% vseh internirancev. Doživeli smo več poskusov sistematičnega brisanja slovenske identitete in kulture na okupiranih ozemljih. Italijansko in furlansko ljudstvo sta tudi veliko pretrpela, toda razmerno manj kot slovensko. "Knjiga Tanie Zanuttini prinaša žarek sonca", preveva jo "človeškost, ki se imenuje ljubezen". Ta je navzoča v ganljivih pričevanjih o nesebični pomoči trpečim deportirancem, v želji, da bi nas resnica osvobodila. Za ljubi mir smo predloγο trpeli v tišini in zvrčali krivdo samo na drugo ljudstvo. Če hočemo graditi trajen mir na naših ozemljih in v

povedi protagonistov oz. ljudi, ki jim je bilo povsem jasno, kaj se je v Viscu dogajalo. Gre za pogovore z osebami, ki so se rodile v 30. letih prejšnjega stoletja in so bile v času taborišča stare malo čez 10 let. "Soočiti se moramo s pomembnim obdobjem naše zgodovine". Ta zemlja je bila od nekdaj odprta in za krajši čas je bila prizorišče tragičnih dogodkov... Pomembno je ohranjati spomin, dobro zapisano besedilo pa ni dovolj: spomin je živ, če nam pomaga razmišljati, se soočiti s tem, kar smo sedaj, poglobiti lastne korenine, premisliti, od kod prihajamo in kaj lahko naredimo za prihodnost vseh nas, je sklenil Spanghero. Prof. Tassin je med drugim omenil nekaj bolj ali manj verodostojnih tez o etimologiji toponima Visco. Ne gre za to, ali smo potomci Rimljanov ali koga drugega, je rekel, temveč za to, da smo vsi ljudje! Tod mimo so šli barbari, naša ljudstva so zelo

Razpisa za dva glasbena dogodka

Nagrada Mirko Špacapan

- KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ in ASSOCIAZIONE ONLUS CURE PALLIATIVE "Mirko Špacapan" AMORE PER SEMPRE, razpisujeta glasbeno nagrado Mirko Špacapan.

- Nagrado financira osebno gospa Manuela Quaranta Špacapan, predsednica ustanove Associazione Onlus Cure Palliative "Mirko Špacapan" Amore Per Sempre.

- Nagrada je dodeljena posameznikom, ustanovam in organizacijam iz goriškega prostora za umetniške dosežke na glasbenem področju.

- Nagrajence lahko predlagajo ustanove, organizacije ali posamezniki.

- Predlog in utemeljitev morata biti zaprta v kuverti, označeni z napisom "NE-ODPIRAJ - Predlog za Nagrado Mirko Špacapan".

- Predlog mora biti oddan lastnoročno ali po pošti na sedež Kulturnega centra Lojze Bratuž, Drevored 20. septembra 85, 34170 GORICA, do 30. septembra vsakega leta.

- Kuverte bodo na sestanku odprli člani komisije.

- Komisijo za priznanje sestavljajo trije (3) člani, ki jih predlagajo Kulturni center Lojze Bratuž, Associazione Onlus Cure Palliative "Mirko Špacapan" Amore Per Sempre ter stranka Slovenske skupnosti.

- Nagrado podeli predsednica društva Associazione Cure Palliative "Mirko Špacapan" Amore Per Sempre na zborovski reviji Cecilijanka.

- Odločitev komisije je dokončna.

Priznanje Bogomir Špacapan

- KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ, ASSOCIAZIONE ONLUS CURE PALLIATIVE "Mirko Špacapan" AMORE PER SEMPRE in ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV razpisujejo priznanje za oblikovanje koncerta nabožne glasbe Bogomir Špacapan.

- Priznanje financira osebno gospa Manuela Quaranta Špacapan, predsednica Ustanove Associazione Onlus Cure Palliative "Mirko Špacapan" Amore Per Sempre.

- Priznanje je dodeljeno slovenskim društvom, ustanovam ali organizacijam iz goriškega prostora.

- Na priznanje se lahko prijavijo zbori, društva, ustanove ali organizacije z glasbenim sporedom za mašni obred in koncert, ki bo potekal vsako leto v cerkvi sv. Justa v Podgori. Prvi spominski večer bo v petek, 7. aprila 2017. Celoten spored mora biti podrobno pripravljen z vrstnim redom izvajanja skladb, z navedbo vseh izvajalcev, tudi eventualnih instrumentalistov, in lahko traja največ 60 minut.

- Predlog mora biti zaprt v kuverti, označeni z napisom "NE-ODPIRAJ - Predlog za Priznanje Bogomir Špacapan".

- Predlog mora biti oddan lastnoročno ali po pošti na sedež Kulturnega centra Lojze Bratuž, Drevored 20. septembra 85, 34170 GORICA, do 30. septembra vsakega leta.

- Kuverte bodo na sestanku odprli člani komisije.

- Komisijo za priznanje sestavljajo trije (3) člani, ki jih predlagajo Kulturni center Lojze Bratuž, Associazione Onlus Cure Palliative "Mirko Špacapan" Amore Per Sempre ter Zdrženje cerkvenih pevskih zborov Gorica.

- Priznanje podeli na koncertu predsednica društva Associazione Onlus Cure Palliative "Mirko Špacapan" Amore Per Sempre.

- Odločitev komisije je dokončna.

Baklada krvodajalcev v Rupi in Doberdobu

Plodno sodelovanje oseb s plemenitimi cilji

foto dpd

da so mu ob strani v težkih trenutkih". Z rednim darovanjem krvi in z baklado "dajemo smisel naši krajevni skupnosti", je še dejal Tomsič, ki je tudi zagotovil, da gre prav vsak nabran evro za konkretne potrebe hospica (letos so nabrali okrog 700 evrov). Z velikim veseljem se srečani v organizaciji krvodajalcev udeležuje tudi županja občine Sovodnje ob Soči Alenka Florenin, saj "spodbujajo plem-

Bistvo krvodajalcev je seveda to, da darujejo kri; zelo pomembno dejanje pa je tudi že tradicionalna baklada v podporo hospicu Via di Natale iz Aviana, kjer onkološkimi bolnikom nudijo primerno zdravniško in bolničarsko pomoč, je v soboto, 17. septembra, ob začetku vsakoletne dobrodelne pobude dejal predsednik **sovodnjejske sekcije krvodajalcev** Štefan Tomsič. Tokrat se je množica okrog 70 ljudi (razveseljivo je bilo videti med njimi lepo število mladih in otrok!) zbrala pod cerkvijo v Rupi. Predsednik se je zahvalil prav vsem navzočim, ki so živ dokaz tega, kako ne drži vedno trditve, da so se medčlo-

veški odnosi skrhalo in živimo v vedno bolj individualistični družbi. "Enkrat letno se zberemo, da damo prispevek za vzdrževanje avianske strukture, ki omogoča tudi družinskim članom bolnika,

je še dejala županja. Glasnik in odbornik združenja Via di Natale Oscar Zornotti iz Krmina se je srčno zahvalil vsem prisotnim, saj združenje Via di Natale lahko živi samo po zaslugi takih pobud, ki jih prirejajo krvodajalci, alpinci idr. Združenje, ki je nastalo pred več kot 40 leti, podpirajo izključno zasebniki! Ne živi od javne podpore. Hospice je namenjen terminalnim onkološkimi bolnikom in sorodnikom pacientov v avianski bolnišnici, poleg tega pa razpisuje letno dve štipendiji za študente, ki bi se specializirali v Italiji. "Danes je osem primerov tumorja na deset ozdravljenih", je poudaril Zornotti. Ni pomembno, koliko vsak daruje, saj "mora sestavljati neizmerno število kapljic. Pomembno je vedeti, da obstaja Dom Via di Natale, in ga podpirati, da bo še naprej deloval v skladu s svojimi cilji, vupanju, da bi ga nikdar ne potrebovali".

Potem ko so udeleženci s svečami v rokah obšli vas, so se vrnili na sedež društva Rupa-Peč, kjer so gostoljubni domačini pripravili bogat prigrizek. Teden prej, 10. septembra, je podoben večer potekal po doberdobskih ulicah, tudi tam zelo uspešno. **Doberdobska sekcija prostovoljnih krvodajalcev** je na 18. zaporedni bakladi zbrala kar 150 sodelujočih in združenju Via di Natale poklonila 940 evrov. Tudi v kraški vasi je bil prisoten Oscar Zornotti, manifestacija je podprl župan Fabio Vizintin. Predsednik krvodajalske sekcije Al-

do Jarc nam je z zadovoljstvom povedal, da njihov večerni pohod od vsega začetka spremlja godba na pihala Kras. Že sedaj pa se pripravljajo na 20. baklado, ki bo potekala čez dve leti. Razveseljivo je tudi dejstvo, da dve (edini!) slovenski krvodajalski sekciji na Goriškem z gledno sodelujeta in iščeta vedno novih sinergij. Jarc in Tomsič v tem trenutku pripravljata skupen projekt: tisk knjige pravljic o velikodušnih ljudeh za otroke iz vrtcev in osnovnih šol v goriški pokrajini. To bo njihov dar ob letošnjem Božiču.

foto Bumbaca

nite cilje". Pomembno je, da se baklad udeležujejo tudi najmlajši, "saj se na tak način te vrednote in ta dejavnost prenašajo tudi na mlade", pa čeprav v rosnih letih morda še ne dojemajo prave vrednosti takih prireditev. Krvodajalci so dejavni na več področjih in občinska uprava jih rada podpira. Baklada je "zelo občutena": tudi tisti, ki niso doživeli izkušnje hude bolezni, želijo biti zraven in prispevati. K sreči je "solidarnost ena najmočnejših vrednot", ki se kaže v okrepljenem čutu skupnosti zlasti v trenutkih potrebe, o čemer priča tudi nedavni potres,

DD

Obvestila

Fotoklub Skupina75 bo v ponedeljek, 26. septembra, ob 20.30 imel v gosteh znanega kulturnega delavca, kritika in fotografa, nekdanjega direktorja "Didaktičnega oddelka" pri FIAF in docenta fotografije prof. Giancarla Torresanija. Predaval bo na temo "Fotografske poti" - Pregled in analiza del avtorjev, ki so vplivali na razvoj današnjega fotografskega jezika. Večer z videoprojeksijo je odprt publiki in brezplačen. Za pojasnila: info@skupina75.it.

ZSKP vabi na odprtje skupne stojnice vseh društev Zveze slovenske katoliške prosvete, ki bo v četrtek, 22. septembra 2016, ob 20.30, pred Trgovinsko zbornico v ulici Crispi v Gorici. V sklopu Slovenske vasi bodo sodelovale nekatere članice Zveze, in sicer KD Sabotin, Radio spazio studio Gorica Slovenski program, SKPD F. B. Sedej, MePZ Lojze Bratuž in PD Vrh sv. Mihaela. Pridružila se jim je tudi Vinoteka Števerjanski griči.

Občina Sovodnje ob Soči sporoča, da bo občinska knjižnica zaprta zaradi selitve v nov sedež na Prvomajski ulici št. 42 (Butkovičeva hiša) do ponedeljka 31. 10. 2016 (ukrep župana št. 9 z dne 16. 9. 2016).

Občina Sovodnje ob Soči obvešča, da anagrafski, matični in volilni urad bodo v ponedeljek, 26. septembra 2016, zaprti za javnost zaradi udeležbe pristojnega osebja na izobraževalnem tečaju (ukrep župana št. 7 z dne 14.9.2016).

Zveza slovenske katoliške prosvete in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica obveščata, da je urad odprt po naslednjem urniku: ob ponedeljkih in sredah: od 8. do 18. ure nepretrgoma, torek, četrtek in petek: od 8. do 14. ure.

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič vabita v četrtek, 22. septembra 2016, ob 20. uri na Srečanje pod lipami, na katerem bo gostja evropska poslanka Patricija Šulin, ki bo spregovorila na temo Slovenija v Evropi. Večer je vključen v letošnji Socialni teden, ki bo potekal od 22. septembra do 1. oktobra 2016 na temo Slovenija, moja država? Pogovor bo vodil časninar Julijan Čavdek. Večer bo v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici, dvoredu 20. septembra 85.

Društvo Jadro prireja dva tečaja slovensčine za odrasle na sedežu, za začetnike ali za tiste, ki že imajo nekaj znanja. Tečaja se začneta v oktobru in končata v maju. Skupno števila 50 ur, po dve uri tedensko. Letos se bosta tečaja začela drugi teden oktobra. Organizacijsko srečanje bo ob 20. uri v petek, 30. septembra 2016, na sedežu društva v ul. Monte 6 Busi 2. Informacije o tečaju zainteresirani lahko dobijo v ronški knjižnici in v mladinskem informativnem središču v Trziču (Informagiovani) na drevoredu sv. Marka 70 (0481-494656).

Romanje v Medjugorje od 7. do 10. oktobra 2016. Odhod avtobusa v petek zjutraj z glavne avtobusne postaje v Novi Gorici ali iz Rožne Doline. Za tržaške romarje se avtobus ustavi pri bencinski črpalki na Kozini. Povzpeli se bomo na Križevac, obiskali kraj prikazovanj, Podbrdo in še druge ustanove, kjer

skrbijo za sirote in mladino. Vračali se bomo v ponedeljek, 10. oktobra, po magistrali po dalmatinski obali. Ustavili se bomo pri hrvaškem Lurdu in se vrnili domov v večernih urah. Prijave: Darko (0039) 370 3201305, Ana (00386) 05 3022503, župnik Jože Markuža (0039) 040 229166. Romarji iz Slovenije in Italije potujejo z veljavno osebno izkaznico. Pri vpisu se poravnajo stroški prevoza in namestitve pri družinah. Vpis do zasedbe mest na avtobusu.

SCGV Emil Komel sprejema vpise za šolsko leto 2016/17 od ponedeljka do petka od 9. do 13. ure. Informacije na tajništvo, tel. 0481 532163, e-mail: info@emilkomel.eu.

Z veseljem vam zašijem in popravim oblačila, izdelam zavese in druge šivane izdelke. Lahko pridem tudi na dom. Vida, telefon 00386 31 721 243. Ostale male oglase bomo objavili prihodnjič.

Čestitke

23. septembra bosta slavila zlato poroko **Elza in Adrijan Miklus**. Še na mnoga zdravna skupna leta jima iz srca želi žlahta iz Gorice in Števerjana.

Darovi

V spomin na pokojnega Emila Miklusa daruje brat z ženo 50 evrov za cerkev sv. Ivana.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 23.9.2016 do 29.9.2016)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 23. septembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 25. septembra, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Ponedeljek, 26. septembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 27. septembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 28. septembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Človek in pes - Izbor melodij.

Četrtek, 29. septembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

Ob rojstvu malega
TRISTANA

se veselijo
z Adrijanom in Sergejo

ČLANI PROSVETNEGA
DRUŠTVA PODGORA
in PEVCI MePZ
M. ŠPACAPAN

Na ljubljanski univerzi je prejšnji teden
diplomirala naša mlada sodelavka

TINA PALJK.

Pridobila si je naslov dipl. inž. kem. inž. Ob tem študijskem uspehu se z njo veselimo in ji želimo, da bi ta lepi dogodek bil le uvod v vrsto drugih življenjskih dosežkov. Iz srca ji čestitamo

VSI PRI NOVEM GLASU

Kulturni center
Lojze Bratuž

Krožek
Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

socialni teden Slovenija, moja država?

SLOVENIJA IN PIKA!

O ZBORNIKU, KI JE IZŠEL OB 25-LETNICI SLOVENSKE DRŽAVNOSTI, IN POMENU OBLETNICE SLOVENSKE SAMOSTOJNOSTI BODO SPREGOVORILI AVTORJI

BOŠTJAN FURLAN,
OŽBEJ PETERLE IN MARKO BALAŽIČ.

TOREK, 27. SEPTEMBER 2016, OB 20. URI.
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Koncertna sezona 2016-17

**KOMORNI ORKESTER AKADEMIJE
ZA GLASBO - LJUBLJANA**

Aleš Lavrenčič, violina
Janez Podlesek, dirigent

Kulturni center Lojze Bratuž
Torek, 4. oktobra 2016, ob 20.30

Informacije in nakup vstopnic
na tel. 0039 0481 531445 - info@centerbratuž.org

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Vljudno vabljeni na odprtje fotografske razstave,
ki je nastala v sodelovanju z Galerijo Rika Debenjaka
iz Kanala ob Soči z naslovom

EVGEN BAVČAR - RANJENI POGLED

Avtorja in njegova dela bo predstavila
umetnostna zgodovinarica **dr. Verena Koršič Zorn**

Kulturni center Lojze Bratuž
Sreda, 28. septembra 2016, ob 18. uri

SKRD JADRO, SKRŠD TRŽIČ in DRUŠTVO STARŠEV
pod pokroviteljstvom občine Trzič in SSO
vabijo na

slavnostno poimenovanje zelenice
"SREČKO KOSOVEL"

sobota, 24. septembra, ob 10. uri
v Trziču (križišče med ul. Romana in Tonzar)
tablo bo blagoslovil g. Karlo Bolčina, sodelovala bosta
prof. Aldo Rupel in MePZ Starši ensemble

OKUSI

ob meji

Gorica 22.|23.|24.|25. septembra 2016

Sledite Okusom na socialnih omrežjih

Salon Okusov

- Trg Svetega Antona
- Četrtek, 22. septembra**
Ob 17.30 | Otvoritveni showcooking.
Gost: kuharski mojster
Alessandro Borghese
- Petek, 23. septembra**
Ob 16.00 | Showcooking: goriška kuhinja na nov način.
4 zvezdice štiročno.
Gosta: kuharska mojstra z 2 Michelinovima zvezdicama
Giancarlo Perbellini "Casa Perbellini" - Verona
Emanuele Scarello "Agli Amici" - Godia (Videm)
Ob 17.30 | Od skromne jedilnice do dnevne sobe: razvoj hišnih prostorov. Udobna in opremljena kuhinja v središču vašega doma.
Gostja
Paola Marella Voditeljica TV oddaje "I consigli di Paola" - Sky TV
Ob 19.00 | Showcooking: goriška kuhinja na nov način.
Maxov "goriški" sendvič
Gost: kuharski mojster
Max Mariola voditelj oddaje "I panini li fa Max" na kanalu Gambero Rosso Channel - Sky TV
- Sobota, 24. septembra**
Ob 10.00 | Posvet v organizaciji Občine Gorica, Agencije za kmetijstvo ERSa FJK in družbe Udine e Gorizia Fiere Spa: "Ne le mehurčki. Zlata rebula: izvrstna kakovost za preseiganje modnih trendov"
Ob 12.00 | Podelitev nagrad proizvajalcem Zlate rebule
Izredna gostja
Camilla Lunelli Ferrari iz vinske kleti Ferrari
Sledi degustacija
Ob 17.00 | Talkshow
Videokuhinja... od televizije do spleta... mediji v kuhinji.
Gosti
Edoardo Raspelli kulinarčni kritik - Voditelj oddaje "Mela verde" na kanalu Rete 4 - Mediaset
Spyros Theodoridis prvi zmagovalec tv oddaje Masterchef Italia - Sky TV
Federico Quaranta televizijski voditelj oddaj Decanter - Prova del Cuoco - Linea Verde - RAITV
Sledi, ob 18.00, podelitev nagrade "Okusi ob meji 2016" kulinarčnemu kritiku, po zaslugi katerega so goriška kuhinja in goriški proizvodi postali znani na državnih in mednarodnih ravni.
- Vse dogodke bo povezoval **Fabrizio Nonis**, televizijski voditelj - Gambero Rosso Channel - Sky TV in La prova del Cuoco - RAI TV

Morebitne spremembe urnikov dogodkov bodo objavljene na socialnih omrežjih in v tisku.

Okusi na socialnih omrežjih

Ilustriral Giacomo Pueroni

- Info točka
- Info točka FJK
- Prva pomoč
- Kotiček za oddih
- Kotiček za otroke
- Stranišča
- Čezmejni vlakec
- Salon Okusov

Pomembne tel. številke
Klic v sili 112
Policija 113
Gasilci 115
Finančna straža 117
Rešilec 118

- Francoska vas
- Furlanska vas
- Goriški aperitiv
- Sredozemska vas
- Slovenska vas
- Vas združenj
- Latinska vas
- Ulica okusov
- Ameriška vas
- Italijanska vas
- Vas daljnega vzhoda
- Jadranska vas
- Balkanska vas
- Vas stare grofije
- Severnoevropska vas
- Srednjeevropska vas
- Avstrijska vas
- Trg okusov
- Vas kruha, testenin in pice

Brezplačna parkirišča in shuttle prevozi

Izogibajte se zastojem in dolgemu čakalju za parkirno mesto. V sodelovanju s potniškim prevoznim podjetjem APT in družbo SDAG se letos na Okusih ob meji promovira trajnostna mobilnost: na razpolago bodo nova parkirišča in večje število brezplačnih avtobusov, ki bodo obiskovalce peljali do prizorišča prireditve, in to do poznih nočnih ur. V dogovoru s podjetjem Autovie Venete bodo na tablah, ki os nameščene na avtocesti A34 odsek Vileš-Gorica, objavljene informacije, kako priti do parkirišča, ki je urejeno pri gorškem tovornem postajališču.

SHUTTLE PREVOZ Športna dvorana Palabigot - Sejnišče

23. september / vsakih 10 minut / od 16.00 dalje
Ne ustavi na postajališčih: Ul. Bolivia, Ul. Aquileia, Korzo Italija
Zadnji odhod z Verdijevega korza (Glavna pošta) ob 2.00

24. september / vsakih 15 minut / od 16.00 dalje
Zadnji odhod z Verdijevega korza (Glavna pošta) ob 3.00
Zadnji odhod s Korza Italija (Pokrajinska palača) ob 3.00

25. september / vsakih 15 minut / od 11.00 dalje
Zadnji odhod z Verdijevega korza (Glavna pošta) ob 24.00
Zadnji odhod s Korza Italija (Pokrajinska palača) ob 24.00

SHUTTLE PREVOZ Rdeča hiša - Rožna dolina

23. september / vsakih 15 minut / od 16.00 dalje
Zadnji odhod s trga Sv. Antona ob 2.00

24. september / vsakih 7/8 minut / od 16.00 dalje
Zadnji odhod s trga Sv. Antona ob 3.00

25. september / vsakih 15 minut / od 11.00 dalje
Zadnji odhod s trga Sv. Antona ob 24.00

SHUTTLE PREVOZ Tovorno postajališče SDAG

23. september / vsakih 20 minut / od 16.00 dalje
Zadnji odhod s Korza Italija ob 2.00

24. september / vsakih 15 minut / od 16.00 dalje
Zadnji odhod s Korza Italija ob 3.00

25. september / vsakih 15 minut / od 11.00 dalje
Zadnji odhod s Korza Italija ob 24.00

SHUTTLE PREVOZ Intermodalno potniško središče (CIP) / Železniška postaja

23. september / vsakih 10 minut / od 16.00 dalje
Zadnji odhod s Korza Italija ob 2.00

24. september / vsakih 10 minut / od 16.00 dalje
Zadnji odhod s Korza Italija ob 2.00

25. september / vsakih 10 minut / od 11.00 dalje
Zadnji odhod s Korza Italija ob 24.00

VLAKEC NOVA GORICA-GORICA in obratno		
NOVA GORICA Erjavčeva ulica	23. 9.	18.00 - 24.00
GORICA Semeniška ulica	24. 9.	11.00 - 24.00
NOVA GORICA Erjavčeva ulica	25. 9.	11.00 - 22.00
Vsakih 30 minut		

Na Okuse ob meji z vlakom

Od petka do nedelje bo vozilo več kot 40 izrednih vlakov, ki bodo do poznih nočnih ur prevozili Trst, Tržič, Videm in druga mesta v deželi s srečnim dogajanjem.

Urniki na povezavi: www.facebook.com/gustidifrontiera in www.trenitalia.com
V sodelovanju s prevoznim podjetjem Trenitalia in Avtonomno Deželno Furlanijo - Julijsko krajino

Kratke

Nova sezona DSI / Matica in zamejstvo

S ponedeljkom, 26. septembra, bodo v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 v Trstu ob 20.30 ponovno stekli priljubljeni "ponedeljkovi večeri" Društva slovenskih izobražencev.

Za uvod v novo kulturno sezono bo najprej nastopila mlada tržaška pianistka Jana Zupančič.

Sledila bo okrogla miza, s katero se Društvo slovenskih izobražencev vključuje v vseslovenski Socialni teden, ki je letos namenjen pobudam s skupnim naslovom Slovenija, moja država?

Socialni teden letos obsega tudi dva dogodka v Gorici, enega pa v Trstu. V Trstu bo okrogla miza o včasih nelahkih stikih med Slovenci v Italiji in v Republiki Sloveniji pod naslovom Ko se zaplete med matico in zamejstvom - razlogi, pričakovanja, predsodki.

Razgovarjali se bodo slavist in prvi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu prof. Janez Dular, deželni predsednik Slovenske skupnosti, tržaški odvetnik Peter Močnik in predstavnik mlajše generacije, vipavska publicistka Urška Makovec ter goriški kirurg Peter Spazzapan.

V imenu prirediteljev Socialnega tedna bo na začetku pozdravil inž. Janko Korošec. Večer bo vodil prof. Tomaž Simičič.

Združenje prostovoljcev Hospice Adria Onlus

Združenje prostovoljcev Hospice Adria Onlus nudi v okviru svojih dejavnosti pomoč žalujočim, ki so izgubili drago osebo, svojca ali prijatelja. V naši družbi je smrt tabu, sorodniki in prijatelji se pogostokrat izogibajo govoriti o tem z žalujočo osebo. To pa lahko privede do izoliranosti in obupa, negativni občutki se stopnjujejo in žalujoči misli, da ni rešitve. Zato je pomembno, da med žalovanjem skušamo izraziti svojo žalost, da z razgovorom obdelamo negativne občutke, npr. občutke krivde, nerazumevanje, izgubo vrednot itd. V času žalovanja lahko omilimo bolečino in negotovost, če nam uspe pokazati, kaj je za nas trenutno dobro in potrebno. To se največkrat zgodi v skupini, kjer zaradi enakih ali podobnih izkušenj žalujoči drug drugega razumejo in si med seboj delijo stiske in skrbi.

Program predvideva osem srečanj (prvo je že bilo prejšnji ponedeljek) po eno uro na sedežu društva v Trstu, ul. Mazzini 46. Kdor bi se želel udeležiti, lahko telefonira na naslednje številke: 040 421880 ali 340 3864889.

Novi pogoji za nastanek tržaške zveze občin

Repentabski in devinsko-nabrežinski občinski svet sta s pristopom k tržaški medobčinski zvezi dokazala velik čut odgovornosti za interese svojih občanov in politično širino ter istočasno zaupanje v zagotovila deželne uprave. Tej je zato naložena obveza, da sprejme predlog o novi porazdelitvi upravnih funkcij nastajajoče zveze, ki so ga soglasno izrazili vsi župani tržaške pokrajine. Dokument so občinski prvi možje posredovali predsednici Serracchianijevi in odborniku Panontinu že 2. septembra in predvideva "skupno upravljanje izključno petih strateških storitev, vse ostalo pa naj bi urejale konvencije med občinami", izpostavlja deželni svetnik SSK Igor Gabrovec.

"Reformo javnih uprav smo v deželnem svetu preko desetkrat spremenili in dopolnili, za kar je bilo potrebno potrpežljivo vztrajanje in pogajanje zlasti znotraj večinske koalicije. Še vedno sem mnenja, da bi bile zveze občin bolj učinkovite in funkcionalne, ko bi jih snovali na principu prostovoljnega pristopa in svobodnega pogajanja o načinu povezovanja in upravljanja storitev. Tudi zadnja skupna zahteva županov iz Tržaške le potrjuje prvi dokument okoliških občin, ki so predlagale zvezo majhnih uprav, ločeno od Trsta. Navsezadnje je nastajajoča Julijska zveza de facto temu tudi zelo podobna", meni Gabrovec v prepričanju, da bo zakon o občinskih zvezah deloval le na osnovi spoštljivega dogovarjanja med župani ter odkritega in korektnega odnosa med Deželno in Občinami. "Brez tega bo deželna reforma propadla, še preden bi zaživela", je prepričan deželni predstavnik SSK.

Opčine / Slovesen 68. Marijanski shod

Marija naj nam bo v zgled, da posnemamo njene kreposti

Ob izrednem jubilejnem letu usmiljenja je po openskem središču v nedeljo, 11. septembra, popoldne potekal tradicionalni, že 68. Marijanski shod. Najprej je bila v cerkvi sv. Jerneja na Opčinah priprava na shod z branjem odlomkov iz Bule *Obličje usmiljenja* papeža Franciška ob napovedi izrednega leta usmiljenja in z molitvijo svetlega dela rožnega venca. Nato so se številni verniki zbrali pred cerkvijo, od koder je ob 17. uri krenila procesija, ki jo je vodil upokojeni tržaški škof msgr. Evgen Ravignani. Za križem je stopalo veliko skavtinj in skavtov Slovenske zamejske skavtske organizacije, ki so nosili tudi Marijin kip; prisoten je bil tudi lep venec narodnih noš, katerih se je letos zbralo lepo število vseh generacij.

Med procesijo, ki je krenila po Proseški in Narodni ulici ter dospela do Nanoškega trga, je Moška skupina Združenega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov

(MoS ZZ ZCPZ) pela litanije Mater božje z odpevi. Do prihoda procesije v cerkev so verniki zmolili še častitljivi del rožnega venca.

Slovesno sveto mašo je daroval msgr. Evgen Ravignani s slovenskimi duhovniki s Tržaškega ob petju združenega zbora ZCPZ in skavtov Slovenske zamejske skavtske organizacije. Po evangeliju je upokojeni škof nagovoril slovenske vernike, rekoč, da se vsako leto na shodu srečamo z Marijo, da praznujemo njeno rojstvo. Na tak način ji izrazimo svojo ljubezen, v procesiji pa prosimo za materinsko varstvo tako za nas kot za vse tiste, ki trpijo – tako telesno kot duhovno. Marija izraža nežnost in prisrčnost, zato moramo prositi Gospoda, da bi doživljali bogastvo njene veličine. Sin Jezus ustvarja za nas eno samo družino iz edinosti. "Ti, Betlehem, majhen si..., a iz tebe mi pride tisti, ki bo vladal v Izraelu!" je govoril prerok Mihej ostanku izvoljenega

naroda. Iz tega stavka lahko vzporejamo majhnost kraja in veličino dogodka. Prerok Mihej je dal Gospodu na razpolago svoja usta. Ko Gospod postane sodnik, se obrne v bran šibkih. Govori jim o tem, naj pričakujejo pravičnost. Iz prebranega Matejevega evangelija razberemo, kako se je Bog ozrl na človeško majhnost. Marija je namreč skromna, ponižna in preprosta ženska, ki hodi k vodnjaku po vodo in v svojem srcu čuva sanje o preprosti ljubezni. Svoje devišstvo je povklonila daru Sv. Duha in tako se bo izpolnilo, kar je govoril Bog. Msgr. Ravignani je prisotne spodbudil, naj sprejmejo Marijine besede v svoja srca, kot je Marija sprejela angelove besede, ko ji je sporočil božji načrt. Ona se je izročila Bogu in je sprejela njegovo voljo. Kdo ji je dal

kotička napolnili opensko svetišče, zmolili molitev papeža Franciška ob jubilejnem letu usmiljenja in molitev za beatifikacijo Jakoba Ukmarja, nato je

SLOVENSKA PROSVETA IN RADIJSKI ODER 19. otroški abonma

Gledališki vrtiljak je dogodek, ki krepi tudi družinske dinamike!

Kot prikazuje plakat letošnjega Gledališkega vrtiljaka, ki ga ob finančni podpori Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu in dežele FJK prirejata Radijski oder in Slovenska prosveta, se bodo abonenti tokrat podali v čarobni podzemski svet.

Dolgoletni oblikovalec grafične podobe GV, Matej Susič, je namreč nadgradil vizualno opremo gledališkega abonmaja zadnjih sezon: pred dvema letoma je sporočilnost prireditve zaupal pisanim pustolovskim gusarjem, ti junaki so se lani izkrcali na tropskem sanjskem otoku ..., letos pa spremljajo mlade gledalce v novo sezono strogi Neptun, prijazna sirena in zlobna hobotnica.

Ta sanjska bitja bodo abonente nagovarjala že od prve predstave, ki bo na vrsti 25. septembra na tradicionalni lokaciji **Marijinega doma pri Sv. Ivanu v ul. Brandesia**. Prva postavitev je kot navadno sad letošnjega poletnega tečaja Male gledališke šole Matejke Peterlin: tokrat bodo mladi gledališčniki oblikovali predstavo z ... morskim priokusom in z naslovom **Mala morska deklica**. Sezona se bo nadaljevala 23. oktobra, ko bo ansambel Gledališča iz desnega žepka uprizoril igro z naslovom **Škratovo ime**.

Dne 13. novembra pa bo na vrsti igra **Žabji kralj**, ki spada v sklop proslav ob 70-letnici Radijskega odra. Kot je poudarila koordinatorka Gledališkega vrtiljaka Lučka Susič na tiskovnem srečanju, ki je bilo v prostorih Slovenske prosvete v petek, 16. septembra, je letošnja sezona GV uglasena na počastitev tako po-

membnega jubileja: prireditelji vrtiljaka so se pri oblikovanju abonmaja zato držali izjemnih kakovostnih izhodišč, saj so v program vključili najznamenitejše klasične odrske predstave najboljših lutkovnih oziroma mladinskih gledališč, kar jih pre-

stava letošnje sezone pa bo 12. marca: Lutkovno gledališče iz Ljubljane bo oblikovalo klasiko otroške teatarske literature **Sapramiško**.

Kot veleva že dolgoletna praksa, bodo predstave Vrtiljaka ob nedeljah popoldne, in sicer v dveh

ma kupijo na sedežu Slovenske prosvete na ul. Donizetti 3 (040370846) od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure ali pred predstavo v Marijinem domu. Nezanemarljiv podatek je tudi ta, da je v sklopu letošnjega abonmaja spet predvideno sode-

lovanje ŠC Melanie Klein, katerega članice bodo pred vsako predstavo poskrbele za krajšo animacijo. Organizatorji razpisujejo obenem tudi likovni natečaj za domišljjsko risbo z naslovom **Moj najljubši gledališki junak**: ob zadnji

predstavi bodo risbe razstavljene, najboljše pa tudi nagrajene. Vrtiljak je v 19 letih delovanja potrdil pozitivne učinke gledališča kot pedagoško sredstvo, ki bogati otrokov jezikovni zaklad (slovenski!) ter njegov fantazijski in afektivni razvoj. Ni naključje, da so predstave ob nedeljah in da je cena abonmaja prilagojena družinam z več otroki. Gledališki vrtiljak je namreč dogodek, ki krepi tudi družinske dinamike!

IG

Marij Maver, Lučka Susič, Marjan Jevnikar in Nadia Roncelli (foto damj@n)

more Slovenija. Vse uprizoritve sodijo zato med klasične in najbolj priljubljene primere otroške gledališke literature, kakršno so oblikovali velikani Andersen (njegov je Morska deklica) in brata Grim (avtorja že omenjenih iger Škratovo ime in Žabji kralj); abonma pa sega tudi v ljudsko in slovensko klasično literaturo.

Letošnje dogajanje v Marijinem domu bo sicer sledilo ustaljenim tirnicam, začenši z **decembrsko predstavo (4.12.)**, ki bo sovpadala s tradicionalnim miklavževanjem Gledališkega vrtiljaka: takrat bo Gledališče Kukuc iz Lendave uprizorilo igro **Medvedja simfonija**, ki je nastala po eni izmed ruskih zgodbic - priljubljeni risanki o Maši in medvedu.

Uvodno predstavo v novem letu pa so prireditelji zaupali Šentjakobskemu gledališču iz Ljubljane: **22. januarja** bo namreč na odru Marijinega doma zaživela **Zlata ptica**.

19. februarja bo na vrsti Lutkovno gledališče Maribor z igro **Žogica marogica**. Sklepna pred-

izmenah: prva se bo začela ob 16. uri, naslednja pa ob 17.30. Hvalevredno je dejstvo, da ostajajo cene abonmajev nespremenjene: polna vsota znaša 35 evrov, drugi otrok ali spremljevalec bo na ceni imel popust (stal bo 25 evrov), abonmaji za ostale družinske člane pa tudi letos stanejo le simboličen evro. Za predstave bo mogoče kupiti tudi posamezne vstopnice, vendar bodo precej dražje. Zato prireditelji vabijo zainteresirane, naj abonmaje rezervirajo oziro-

Skavtski jubilej

Tržaški škof je ob jubilejnem letu usmiljenja povabil vse tržaške skavtske konfesionalne organizacije na romanje k svetim vratom v stolnici sv. Justa v soboto, 24. septembra 2016. Tudi tržaška SZSO se je odzvala vabilu in bo prisotna na dogodku z vsemi svojim člani in članicami. Vsaka veja bo imela svoj program, konec pa bo skupen.

Volčiči in veverice se bodo zbrali na ploščadi pri spomeniku Padlim na griču Sv. Justa ob 15.30, Izvidniki in vodnice pri vodometu na sprehajališču sv. Andreja (kino Ariston) ob 15.30, roverji in popotnice na trgu Evropa pred univerzo ob 15.15, odrasli skavti (aktivni in ne, voditelji, pomočniki, starši, prijatelji in vsak, ki se želi pridružiti) pred cerkvijo na Montuzzi ob 16.15. Okrog 18. ure bo prestop sv. vrat, ob 18.30 bo sv. maša, ki jo bo daroval g. škof ob somaševanju duhovnih asistentov.

spregovoril openski župnik, g. Franc Pohajč. Iskreno se je zahvalil g. Ravignaniju za podporo in naklonjenost slovenskim vernikom na Tržaškem, saj se je udeleževal Marijanskega shoda vsako leto, od leta 1997 do leta

2009, ko je bil tržaški škof, in je vedno vodil snidenje z Marijo. Sledile so zahvale škofovemu vikarju g. Tonetu Bedenčiču, nekdanjemu škofovemu vikarju Fran-

cu Vončini, diakonu, sestram redovnicam, pevkam in pevcem ZCPZ-ja pod vodstvom Edija Raceta, organistoma Davidu Lenisi in prof. Tomažu Simičiču, molilcam rožnega venca pod vodstvom prof. Marije Štekar, pritrkovalcem iz Mačkolj, vencu narodnih noš, gospem za krašenje cerkve in skavtom Slovenske zamejske skavtske organizacije. Ob koncu slovesne sv. maše je v cerkvi zadonela pesem *Hvala večnemu Bogu*.

Metka Šinigoj

Tragična smrt kraškega vinogradnika

V Samatorci se je smrtno ponesrečil Jožko Colja

Tragična smrt vinogradnika Jožka Colje iz Samatorce je v soboto zvečer, 17. septembra 2016, v kratkem času obšla Kras, Tržaško in bližnjo ter

ponesrečencu. Tudi orožniki in zdravniško osebje, ki je nemudoma prihitelo v Samatorco, ponesrečencu ni moglo pomagati in šele gasilec je uspelo, da so

zelo nevarno, pozornost mora biti stalno na višku. O Jožku Colji pa je dejal, da je bil dragocen sodelavec stanovske organizacije in uspešen primer kmeta, ki se je odločil za podjetniško pot na področju vinarstva in agriturizma. Goriška senatorica Laura Fasiolo pa je opozorila na porast števila poškodb in smrti na delu tudi na severovzhodu Italije. Ugotavljala je, da kmetje plačujejo izredno visok davek, večkrat tudi zaradi starih in obrabljenih strojev, ter dodala, da bi morale oblasti spodbujati njihovo nadomeščanje.

Čas trgatve je navadno lep, blagoslovljen čas, ko se vinogradnik oddahne, da je letina pospravljena, ko se delo iz vinograda seli v hram, kjer vinar poskrbi, da se grozdje predela v čim boljše vina. Jožko Colja se je dela v vinogradu in kleti loteval z znanjem in ljubeznijo, kar so potrjevala številna priznanja in uspehi. Ne nazadnje je prav pred nekaj dnevi izšel nov vinski vodnik italijanskega Touring Cluba za leto 2017, ki je posebnemu izboru terana letnik 2012 dodelil "krono", kar je eno pomembnejših priznanj za vinogradnika. Jožko Colja je bil vesel tega priznanja, ker mu je pomenilo potrditev za delo, ki ga je opravljal. Tragična nesreča je tako prekinila njegove načrte in sanje. Vsem, ki so mu bili blizu in jih je ta smrt prizadela, izrekamo globoko občuteno sožalje.

MT

daljno okolico, saj je nesreča zaradi svoje dramatičnosti vzbudila velik vtis. Kot znano, je 59-letni lastnik istoimenske turistične kmetije, ki je bila v teh dneh odprta, pod večer čistil stiskalnico, ki so jo ravno odrabili, ker so potrgali in predelali vitovsko. Kot sklepajo izvedenci in preiskovalci, je Jožko očitno odprl stroj, da bi v njem kaj popravil, iz še nepojasnjenih razlogov pa se je naprava pri tem sama sprožila in ga povlekla v stroj. Žena, ki je bila v kuhinji, in ljudje v agriturizmu so slišali obupen krik, da so takoj stekli do stiskalnice, a za Jožka je bilo prepozno. Zaman so sorodniki in sosedje poskusili pomagati

mrtvega Jožka izvlekli iz stiskalnice. Ne le družina, žena Noris Vesnaver in oba še majhna otroka, in ostali sorodniki, ampak tudi sosedje so seveda močno pretreseni. Ob tej smrti se je tudi potrdila priljubljenost Jožka Colje, ki so ga cenili ne le kolegi iz vrst kraških vinogradnikov, ampak tudi mnogi gostje njegove osmice prej in zdaj kmečkega turizma, saj se tudi po spletnih straneh vrstijo izrazi sožalja in bližine družini. Nesreča je seveda vzbudila vrsto odmevov tudi glede skrbi za varnost. Tako je predsednik Kmečke zveze Franc Fabec zapisal, da je delo v kmetijstvu pogosto

S 3. strani

"France Bučar je bil ..."

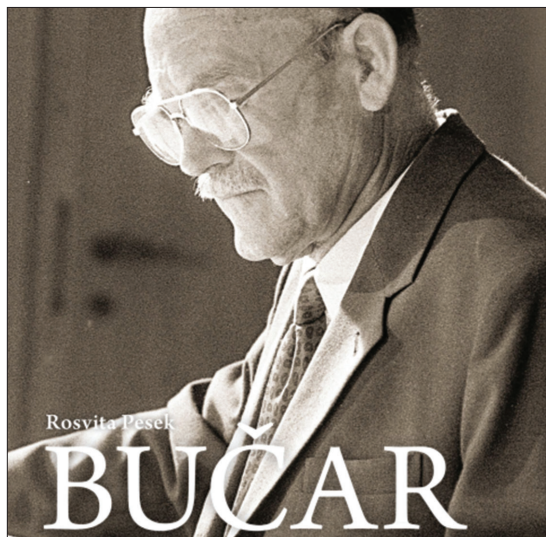
S čim je Bučar kljub dvomni preteklosti pridobil zaupanje Otta von Habsburga?

S svojim pogumom, da je prišel v Strasbourg. Prej se nista poznala. Način, kako je odšel tja, in govor, ki ga je tam prebral, čeprav je moral vedeti, kaj ga bo čakalo doma, sta bila velika reč. Ne nazadnje je bil Bučar prvi Evropejec iz komunističnega dela vzhodne Evrope, ki si je upal obiskati Evropski parlament. To znanstvo in prijateljstvo med Bučarjem in von Habsburgom se je Sloveniji obrestovalo, saj je imela v času osamosvajanja von Habsburga na svoji strani. V Slovenijo je prišel celo v času vojne.

Bučar je bil tudi v skupini, ki je romala k Zoranu Jankoviču na magistrat. Kako v knjigi ocenjujete to njegovo dejanje?

O tem, zakaj je Bučar šel na magistrat, se je kar sam izjasnil. Povedal je, da se je v izbiri med Janezom Janšo in

Zoranom Jankovičem odločil za Jankoviča. Bojazen pred tem, da bi na volitvah zmagal SDS z Janezom Janšo na čelu – čeprav sta bila z Janšo v najbolj usodnem času demokra-

Rosvita Pesek

BUČAR

tizacije in osamosvajanja na istem bregu, torej zaveznika – je bila tako velika, da je odšel izraziti podporo Zoranu Jankoviču in s tem naredil največji premet v svojem 92 let dolgem življenju. Sicer pa lahko v knjigi preberete njegove ocene o večini

najpomembnejših slovenskih politikov, tako onih, še iz partijskih časov kot o novodobnih. Največ je o njih povedal v svojem dnevniku, ki ga je pisal od jeseni 1992 pa vse do leta 1996 in ki ga v precejšnji meri tudi povzemam.

Če strnete: kako doživljate Bučarjevo politično pot in njegovo vlogo? Kako ga bo vrednotila zgodovina čez kakšno stoletje?

Zgodovina ga bo vrednotila kot osebnost, ki je odigrala eno od ključnih vlog na poti Slovencev k demokratični in samostojni državi. Ker pa Slovenci nimamo nekega prelomnega datuma, s katerim se je poslovil komunistični sistem in se je vzpostavil parlamentarni politični sistem, bo za prelomnega verjetno obveljal 9. maj 1990, ko se je konstituirala demokratično izvoljena skupščina in ko se je po Bučarjevo končala "državlanska vojna, ki nas je lomila in hromila skoraj pol stoletja".

Dr. Rosvita Pesek, hvala za pogovor.

ISTRSKI PRIIMKI (9)

KNEZ

Če bi v Sloveniji vsi, ki imajo priimke Cesar, Kralj in Knez bili potomci cesarja, kralja in kneza, bi slovenska kri bila najbolj plemenita na našem planetu. A žal tako častitljivi priimki sploh ne pomenijo, da gre za potomce kronanih glav.

Knez je istrski priimek, ki ga je dobil navaden kmet zaradi položnosti knezu. Knezov je sicer veliko in nimajo vsi istega prednika, saj so nastali neodvisno drug od drugega na različnih krajih. Obstaja tudi hipoteza, ki je Merku' sicer ne omenja, da bi lahko priimek nastal iz posmehljivega vzdeyka. Nekdo, ki se je "nosil kot knez". Pavle Merku' je navajal Kneze v Gorici in Števerjanu. V poitalijanceni obliki pa rezijanski priimek Chinese, ki, kajpada, nima nobene zveze s Kitajsko, kot bi mogoče mislil kak turist. Chinese namreč v angleščini pomeni Kitajec oziroma kitajščina. Enak izvor imata tudi priimka Knežević in Knezović, ki pa sta v Slovenijo prišla iz Bosne in Hrvaške. Torej

Knežević in Knezović.

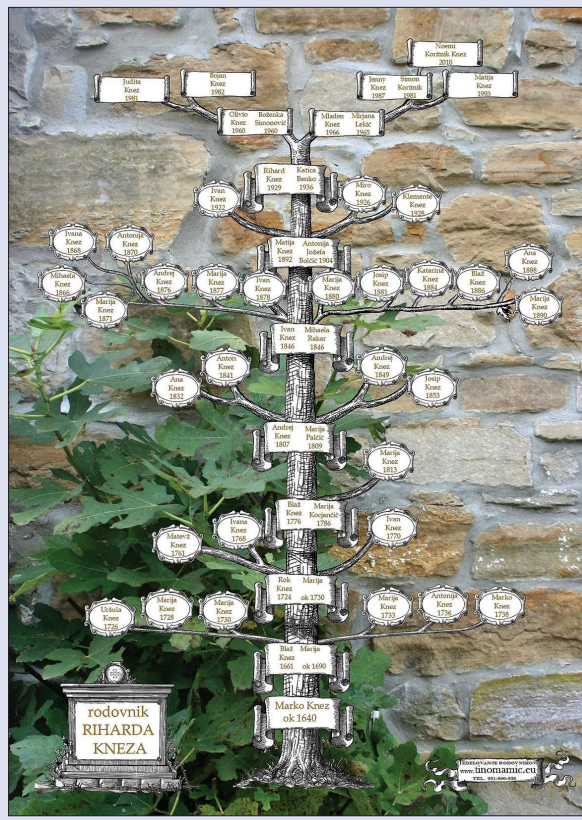
Prve omembe priimka Knez najdemo že leta 1498 v Slavini (Blas Knees in Jury Knes), Vremah (Steffan Kness) in Košani (Steffan Kness). Nič nenavadnega torej, da najdemo prav v bližini teh krajev tudi kraj Knežak, ki ima tudi izvor v pripadnosti knezu. Zanimivo pa je, da je danes ravno v tej, notranjsko-kraški statistični regiji, manj Knezov kot v katerikoli drugi slovenski regiji. Vseh skupaj najdemo v Sloveniji 2.241 Knezov.

V Istri je Knezov za eno stotnijo. Prvim Knezom sledimo v matičnih knjigah vse do srede 17. stoletja, ko jih najdemo v vasi Smokvica pod Kraškim robom. Od tam so se razselili po vsem svetu. Koliko Knezov, ki jih najdemo na vsem svetu več kot 6.000, je iz Smokvice, pa seveda da ni še nihče natančno preštel.

(Rubrika istrski priimki je nastala ob podpori Luke Koper in projekta Živeti s pristaniščem.)

Tino Mamić

Rodovnik rodbine Knez iz Smokvice.

Ob misli na koč sv. Jožefa v Žabnicah

Gospa Mirka se zahvaljuje

V začetku avgusta se je gospa Mirka Humar Lutman za svoj lepi mejnik na življenjski poti želela zahvaliti Bogu v cerkvi sv.

tež cerkvi - je morda prvič izvedel, da gospa Mirka že 40 let neutrudno, vztrajno in požrtvovalno, izredno vestno in natančno, predvsem pa ti-

Ivana v Gorici, na katero je še posebno navezana. Marsikdo, ki se je tisti večer udeležil sv. maše - daroval jo je g. Marijan Markežič, župnijski upravitelj Slovenskega pastoralnega središča v Gorici, ki ima sedež v

ho in v ozadju, pere, lika ... vse, kar spada na oltarno mizo in k bogoslužju. V svoji skromnosti ni hotela, da bi ji ob okroglem rojstnem dnevu kupovali darila. Njena želja je bila, da bi sorodniki, prijatelji in

znanci raje darovali prispevek za novo počitniško hišo, ki je nastala na kraju, kjer je stal senik, ob koči sv. Jožefa v Žabnicah. Novo udobno poslopje bo kot kočica namenjeno počitnikovanju predvsem otrok in mladih, ki se udeležujejo v naših društvih. V kočarici, ki jo je gospa Mirka namestila na vrtu za cerkvijo sv. Ivana, kjer je pogostila vse, ki so se udeležili praznične sv. maše, se je tako zbrala kar zajetna vsota. Prav vsem tem velikodušnim darovalcem se gospa Mirka prisrčno zahvaljuje - obenem izreka zahvalo vsem, ki so jo v tako velikem številu razveselili s svojo navzočnostjo na njenem družinskem prazniku. Nabrani denarni prispevek bo zelo dobrodošel pri ureditvi notranjščine nove hiše, ki spada h koči sv. Jožefa (na sliki). Prijazna kočica ob robu gozda, ki jo je dal zgraditi v daljnih 50. letih prejšnjega stoletja msgr. Franc Močnik, je s svojo domačnostjo in vseh teh desetletjih sprejela že veliko gostov vseh starosti in gospa Mirka si želi, da bi v njej in tudi v tem novem počitniškem prostoru lahko uživali gorski mir in svež zrak tudi ne več mladi letoviščarji. Zato vsem hvaležno namenja svoj "Bog lonaj"!

IK

Interreg: Nov projekt za celostno mobilnost od Trbiža do Jadrana

Furlanija Julijska krajina je z vladnim sklepom, ki ga je predlagala odbornica za infrastrukturo in prostor Mariagrazia Santoro, pristopila k čezmejnemu projektu Interbike II, ki vključuje še občini Koper in Tržič (Monfalcone), Razvojnjo agencijo ROD iz Ajdovščine ter Akcijsko lokalno skupino vzhodnih Benetk. V sržu projekta je želja, da bi se vzdolž čezmejne kolesarske poti Adriabike okrepila trajnostna mobilnost. Pot Adriabike se začne na italijanskem Trbižu in Kranjski Gori ter povezuje Soško dolino,

Goriško, Kras, Istro in severnojadransko obalo mimo Trsta, Benetk in Ravenne. S projektom Interbike II si predlagatelj obetajo, da bi se na tem območju zmanjšala proizvodnja toplogrednih plinov z ustreznimi rešitvami v prometu. Ena od teh predvideva poskusno vzpostavitev avtobusne proge za prevoz koles in kolesarjev med Krminom in Koprom. Projekt je vreden skoraj milijon evrov in se poteguje za sredstva iz Programa Interreg V-A Italija-Slovenija. / ARC/PV

Ob prazniku vrnitve Primorske k matični domovini

Premier hvali delo in uspehe vlade, a dejstva tega ne potrjujejo!

Dan vrnitve Primorske k matični domovini, 15. september, je bil zagotovo eden od najpomembnejših in občutenih dogodkov v naši najnoviji zgodovini. Predsednik vlade Miro Cerar je v poslanici, namenjeni Slovencem in vsem državljanom, zapisal, da je Primorska simbol domoljubja za vso državo ter pomembno slovensko okno v svet. Slovence je pozval, "da delujmo še naprej skupaj, kot znamo, in sodelujmo v dobro vseh nas in naših potomcev. Obeleževanje tega državnega praznika naj bo tudi v spomin in spoštovanje vsem, ki so se borili za enotnost ozemlja slovenskega naroda, in v opomin, da imeti svojo državo, svojo domovino, ni samoumevno".

15. september oziroma dan vrnitve Primorske k matični domovini je spomin na uveljavitev Pariške mirovne pogodbe, ki je tedanja Jugoslaviji prinesla velik del Primorske, Istro, južno od reke Mirne, Reko, Zadar in otoke na Jadranskem morju. Mirovna pogodba pa je Italiji prisodila Beneško Slovenijo, Rezijo, Gorico in Kanalsko dolino. Tako je izven slovenskih meja v Italiji ostalo še okoli 140.000 Slovencev. Dan vrnitve Primorske je državni praznik od leta 2008. Končna določitev državne meje med sosednjima državama je bila sprejeta po dolgotrajnih pogajanjih 10. novembra 1975 z Osimskimi sporazumi. Trst je bil

z novo mejo za Jugoslavijo izgubljen zato, ker se je po vojni priključila sovjetskemu bloku in se mu povsem prilagodila, kar se je pokazalo tudi v pogajanjih za novo mejo. Zahodni novi komunistični državi ni mogel dati tudi Trsta, kar sta pozneje v svojih pisanih spominih priznala tudi jugoslovanska pogajalca na mirovnih pogajanjih, Edvard Kardelj in dr. Aleš Bebler.

Osrednja slovesnost v počastitev praznika je bila v soboto v Postojni. O vrnitvi Primorske k matični domovini Sloveniji je govoril akademik in nekdanji politik dr. Matjaž Kmecl. Na proslavi bi namesto duha preteklosti, ki se je kazal tudi v zastavah in praporih z rdečo zvezdo, lahko navedli manj znane resnice o Primorskem. Denimo, da so prvi uporniki proti fašističnim zavajalcem bili člani domoljubne organizacije TIGR, pa o tem, da je tedanja Jugoslavija s priključitvijo Primorske nasilen režim iz matične države razširila tudi v t. i. no-

voosvojenjane kraje. Pomembno je nadalje vedeti, da so celoten razvoj Primorske v obdobju po njeni vrnitvi v matično državo pretežno zagotovili lokalne skupnosti in njihovi prebivalci. Tako so do današnje ravni zgradili tudi Novo

Gorico, novo mesto in središče ob meji z Italijo.

Predsednik vlade Miro Cerar pa je medtem v svojih javnih nastopih začel v težave v soočanju z dejstvi in resničnimi razmerami v Sloveniji. Po stoti seji vlade je namreč javnost začel prepričevati o njenih uspehih, ki naj bi jih dosegla v

dveh letih delovanja, to je v prvi polovici svojega mandata. Oglasili so se kritiki iz gospodarstva in drugih delov slovenske družbe, ki dokazujejo, da vlada ni bila in ni uspešna na nobenem pomembnem področju. Razmere v zdravstvu so tako slabe, da kličejo k spremembam in ukrepom, ki pa jih ni od nikoder. Predsednik vlade poslušalcem

državne televizije in ostali javnosti ni povedal, da se v vrtincu revščine nahaja skoraj 400.000 Slovencev oziroma državljanov. Pod prag revščine naj bi bil potisnjen že vsak peti prebivalec Slovenije. Pri ocenjevanju razmer ima marsikdaj prav Janez Janša, predsednik opozicijske SDS, čeprav naj bi bile njegove izjave prežete s cinizmom. Zdej pravi: "Ukinili so spol, jemali so nam mandate, predvsem pa so se ukvarjali z opozicijsko Slovensko demokrasko stranko. V Sloveniji so nelegalno, preko schengenske meje spustili pol milijona migrantov. To so ključni "uspehi" te vlade v dveh letih njene upravljanja in vodenja države". Janez Janša dodaja, "da se je brezposelnost v Sloveniji sicer deloma zmanjšala, vendar zaradi tega, ker na tisoče naših rojakov, predvsem iz severovzhodne Slovenije, dela v Avstriji. Te pa skuša slovenska oblast za delo v tujini še dodatno obdavčiti. Gospodarska rast, ki jo imajo v Sloveniji danes, v denarju pomeni manj

kot milijardo evrov. Toliko približno pa Slovenija plačuje letno samo za obresti, ki jih moramo dati za 32 milijard evrov javnega dolga. Toliko namreč znaša sedaj javni dolg Slovenije".

Od preostalih dogodkov, ki so pomembni in aktualni v kroniki vsega, kar se dogaja v Sloveniji, poročam, da je Slovenija pri mednarodnem sodišču za človekove pravice vložila tožbo zoper Hrvaško, ker ta ni izterjala in vrnila sredstev, ki jih je nekdanja Ljubljanska banka posodila raznim hrvaškimi podjetjem. Postopek bo zagotovo trajal dalj časa, tudi zato, ker so se na Hrvaškem o teh kreditih začeli sprenevedati, kar je sicer pravilo v odnosih med obema državama. Če bi Hrvaška povrnila omenjene kredite, gre za vsaj 360 milijonov evrov, bi Slovenija lahko v celoti povrnila sredstva, ki jih redno kot svoj dolg izplačuje hrvaškimi varčevalcem nekdanje Ljubljanske banke.

Pa še naslednje: Forum starejših članov SD na Goriškem je zaskrbljen zaradi nebrzdanega naraščanja čakalnih vrst v slovenskem zdravstvu. Predsednik Forum za Slovenijo Franc Hočvar je v Novi Gorici povedal, da se je število čakajočih v vsej državi samo v enem letu povečalo s 196.000 na kar 246.000. Dejal je, da je število čakajočih na pregled oziroma sprejem v zdravstveno oskrbo treba nujno znižati. Toda sprašujemo se, kako naj bi to dosegel Forum starejših članov SD, ki je del politične stranke, ki podpira zdajšnjo ministrico za zdravje, Milojko Kolar-Cerarc. Ona naj bi bila med najbolj odgovornimi za težave v zdravstvu, pa tudi za naraščanje čakalnih vrst. Zoper ministrico je SDS sicer vložila interpelacijo v državnem zboru, toda v vladi jo še vedno podpirajo.

Marijan Drobež

In memoriam

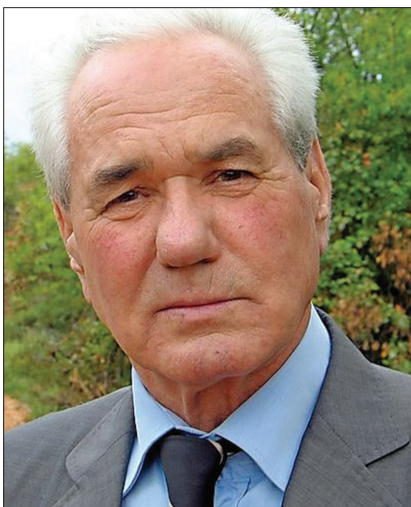
Rudolf – Rudi Šimac

Rudolf-Rudi Šimac se je rodil v Breginju 24. 10. 1935 preprostim kmečkim staršem, očetu Jožefu in materi Mariji Lenkič. Velika ukaželjnost ga je iz rodne vasi zanesla v širši slovenski svet. Najprej na gimnazijo v Idrijo, kjer je ob pridobivanju splošne izobrazbe požiral tudi znanje o lastnem narodu, njegovi kulturi in zgodovini. Nato je diplomiral na Ekonomski fakulteti v Ljubljani in se takoj pogljal v vrtnice življenja. Kot eden najmlajših županov v Sloveniji je po vojni z vsem zanosom gradil svojo Novo Gorico, ki se je v času njegovega mandata po stopnji gospodarskega razvoja prebila s 36. na 4. mesto v RS. Bil je delegat zveznega zbora jugoslovanske skupščine, odločno podprl reformne poskuse svojega političnega vzornika Staneta Kavčiča, padel z njim vred v nemilost režima in se umaknil v gospodarstvo. Vmes sta si s soprogo Doro Novak ustvarila družino in se s tremi otroki, Igorjem, Natašo in Vesno, preselila v lep nov dom na strminah Škabrijela, obdan z gozdom, sadjem, trto in celo oljko ter z razgledom na morje.

Ob delu v gospodarstvu pa mu njegov ustvarjalni duh ni dal miru. Stopil je na čelo velikega projekta Primorska poje, brez katerega si danes skoraj ni mogoče zamisliti Primorske. Vodil ga je okrog tri desetletja, prek njega utrjeval primorsko domoljubje in ga, ko je legla nanj utrujenost, predal v mlajše zanesljive roke, ki so poskrbele, da projekt živi naprej. Menil je, da se morajo Primorci v svoji večstoletni izpostavljenosti pritisikom neprijetne zahodne sosede nasloniti na najširše sloje ljudstva pri obrambi lastne kulture in identitete. Zato je menil, "da morajo peti vsi rodovi". Bil je hkrati pobudnik in eden pomembnih dejavnikov velikega gi-

banja slovenskega podeželja v boju za vrnitev agrarnih skupnosti ljudstvu. Ob tem položaju je prepotoval po dolgem in počez vso Primorsko in Slovenijo in pripomogel, da se je gibanje široko razmahnilo in dalo pomembne rezultate. Deloval je tudi v Forumu za Goriško, ki se bori, da bi Goriška ponovno pridobila pomen, ki ga je nekoč že imela v slovenskem prostoru.

Na jesen življenja se je umaknil v zasebnost, premleval sporočila o preteklih časih, ki jih je prejemal od svojih starejših breginjskih rojakov, jih preverjal v zgodovinskih vi-

rih, jih postavil v zgodovinski kontekst, iz česar je potem, kot krona njegovega burnega in ustvarjalnega življenja, nastal njegov knjižni opus. Najprej njegove prve tri knjige *Kako se je začelo na Soči 1915*, s katerimi je postavil pravi spomenik svojim breginjskim in primorskim rojakom, ki so, izpostavljeni najtežjim preizkušnjam krvavega vojnega meteža prve svetovne vojne, v nekaj letih kar petkrat menjali gospodarje in bili vedno v prvi bojni črti, ko je bilo treba braniti slovensko zemljo. Na podlagi ljudskih pripovedi o resničnih zgodovinskih dogodkih je sledilo najprej knjižno

delo *Legenda*, v katerem se je avtor vrnil pol tisočletja nazaj v leta 1476-1479, ko so Turki večkrat vdirali na Goriško in v Furlanijo ter ju ropali in pustošili. Nato so se, po legendi sodeč, gorske vasi združile in v nekaj dneh improvizirale svojo obrambo, zvale prodirajočo turško konjeniško enoto na zaledenelo Kobariško blato in jo tam porazile. Peta Šimčeva knjiga *Brginci* pa govori o neki zimi, ko je ob turških vpadih udarila po ljudeh tudi strahotna lakota in ljudje so začeli hirati ter je bila sprejeta kruta odločitev, da stari, bolni in neobgleni morajo umreti, da otroci in ostali preživijo. In župan, tudi sam zapisan smrti, je vzel v svoje roke mrtvaški obred in do zadnjega izpolnil kruto sodbo vasi, tudi nad samim seboj. In ko je čez čas obiskal vas dožev glavar iz bližnjega Vidma in zvedel za ta tragični dogodek, je nekaj časa zamišljeno gledal v tla in nato na kratko dejal: "Župan je rešil vas. Zadeva je zaključena. Življenje je zmagalo".

Že bežen pogled na skromno opisano življenjsko pot Rudija Šimca govori, da je s svojim življenjskim opusom pustil za seboj globoko zorano brazdo in dostojanstveno opravil svoje življenjsko poslanstvo ter da bo njegovo ime zapisano v zgodovini Primorske z velikimi črkami. Tisti, ki smo ga poblížje poznali ali z njim prijateljevali, pa čutimo še zraven, da smo z njim izgubili dragocenega človeka in prijatelja. Vendar taki ljudje ne umrejo, ampak živijo naprej v tistih, s katerimi so si delili svoja prijateljska čustva, svoje sanje, svoje uspehe in neuspehe, svoja življenja. Tudi sam, od trenutka, ko sem zvedel za njegovo smrt, ne počnem ničesar drugega, kot da se z njim v mislih pogovarjam, obujam spomine na najina srečanja, na najine lepe življenjske trenutke, na upanja in razočaranja in na skupne življenjske boje. Zato naj počiva v miru in naj mu bo lahka slovenska zemlja. Vsem njegovim dragim pa izražam globoko sožalje, moje osebo in moje družine.

Milan Gregorič

SNG Nova Gorica Ob skorajšnjem začetku nove sezone

Zelo uspešna "noč odprtih vrat"

Razsvetljeno poslojpe, v katerem domuje Slovensko narodno gledališče Nova Gorica, ljudje, ki so odhajali iz lepega gledališkega hrama ali šele prihajali vanj, so bili dovolj zgovorni znaki, da se je v soboto, 17. septembra 2016, tu dogajalo nekaj lepega in nenavadnega. V SNG Nova Gorica so si namreč prvič zamislili noč odprtih vrat, da bi k vpisu abonmaja za sezono 2016/2017, ki je že pred vrati,

iz Mengša, kot najmlajša igralca pristopila k igralškemu ansamblu SNG Nova Gorica. Kot dobra pevca - ona je študij na AGRFT končala z magistriranjem iz dramske igre, smer gledališko petje - je sem zvalil letošnji repertoarni program, v katerem bo del namenjen raziskavi glasbenega gledališča oz. različnim gledališkim vrstam, povezanim z glasbo. V zadnjih sezonah so se pridružili novogoriškemu gledališkemu an-

Od 21.45 do 24. ure se je po skupinah veliko ljudi udeležilo brezplačnega vodenega ogleda gledališča. Spoznali so marsikaj, kar je navadno očem gledalcem prikrito. Sprehodili so se po tistih prostorih gledališča, ki jih uporabljajo igralci in zakulisni delavci. Videli so npr. sobo bralnih vaj, sobice za igralce, prostor za maskiranje, skladišče rekvizitov, kabino za inspicienta, levi oder, poln kulisarij, ki pripadajo predsta-

Predstavitve novih mladih igralcev SNG

povabili čim več novih abonmentov. Ne glede na to, koliko sobotnih obiskovalcev se je odločilo za vpis abonmaja - blagajna gledališča je bila odprta do 24. ure - je bila ta prvič uresničena zamisel res uspešna. Gledalci so namreč lahko izbirali med brezplačnim ogledom dveh predstav. Na velikem odru so se ob 20. uri spet razvele strasti v komediji *Norci iz Valencije* v režiji Nenni Delmestre, ki je bila premierno odigrana v maju 2014; zanjo so bile oddane vse razpoložljive vstopnice. Ob 20.30 pa je na malem odru kot avtorski projekt svojo inačico monodrame (*Moj Devetsto*) predstavila mlada igralka iz Tržaške Patrizija Jurinčič. Zanjo je prejela Študentsko Prešernovo nagrado. V jeseni bo skupaj z Juretom Kopušarjem, doma

samlu mladi igralci Andrej Zalesjak, Žiga Udir, Matija Rupel, Urška Taufer. Med njimi je bil tudi Nejc Cijan Garlatti, ki letos odhaja iz gledališča, ker je sprejel veliko vabil za izven "institucionalne" projekte. Upamo sicer, da se bo vrnil, saj je svoje prve odrske korake ubiral prav v okrilju tega gledališča, pri Amaterskem mladinskem odru (AMO) pod mentorstvo in režijsko roko Emila Aberška. V zadnjem času se je kar nekaj igralskih stebrov tega gledališča upokojilo; zvestim obiskovalcem se že toži po njih! Nove mlade igralske moči je v soboto v zgornjem foyerju gledališča predstavila dramaturginja Martina Mrhar, ki bo tudi v novi sezoni opravljala funkcijo umetniškega vodje; predstavitev se je udeležilo lepo število poslušalcev.

vam, ki jih zdaj odigravajo, veliki oder, ki je tretji največji v Sloveniji, mali oder, ki je pravzaprav tako obsežen kot nekateri veliki odri drugih slovenskih gledališč. Izvedeli so za naloge in zadolžitve dramaturga, inspicienta, lučkarja, rekviziterja in še in še. Po teh skrivnih poteh sta jih vodili tudi dramaturginja Ana Kržišnik Blažiča z nadrobno razlago, za katero so ji obiskovalci prav hvaležni, in vedno dobro razpoložena Dominika Prijatelj, ki je v SNG zadolžena za odnose z javnostjo.

Ta očarljiva noč odprtih vrat, ki je ob kozarčku briške kapljice ponudila tudi prijeten trenutek za prijateljski klepet, bi v SNG Nova Gorica lahko postala prijetna stalnica ob začetku vsake sezone.

IK

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (32) Mariza Perat

Lucija še pripoveduje: "Nadnaravno vzdušje, ki nas je zajelo, je bilo tako silno, da se skoraj nismo zavedali samih sebe. Še dolgo smo sklonjeni klečali in kar naprej ponavljali angelovo molitev. Božja navzočnost je v nas bila tako globoka, da si niti med seboj nismo upali o tem govoriti.

gelovo molitev. Tedaj je Angel tretjič prišel k njim. Lucija piše: "V roki je držal kelih, nad katerim je v zraku lebdela hostija. Iz te je v kelih padlo nekaj kapel krvi. Angel je hostijo in kelih pustil lebdeti v zraku, sam pa se je sklonil do tal in

Angel miru

Tudi naslednji dan nas je to nadnaravno vzdušje še vedno prevzemalo in je nato le pogoma začelo izginjati".

Omeniti je treba, da je Francišek Angela samo videl, ni ga pa slišal. Njegove besede je ponavljal, ko je slišal Lucijo in Hijacinto, ki sta jih izgovarjali za Angelom.

Drugič se je Angel otrokom prikazal sredi polja, in sicer ob vodnjaku hiše Lucijinih staršev.

Lucija, Francišek in Hijacinta so tu počivali v senci dreves, ko se je ob njih nenadoma pojavil Angel in jih nagovoril: "Kaj delate? Molite! Presveto Jezusovo in Marijino Srce imata z vami načrte usmiljenja. Nenehno darujte Najvišjemu molitve in žrtve!"

Lucija je tedaj vprašala: "Kako naj se žrtvujemo?"

"V vsem, kar vam je mogoče, darujte Gospodu žrtve v spravo za grehe, s katerimi ga ljudje žalijo, in kot prošnjo za spreobrnjenje grešnikov. Tako boste izprosili mir svoji domovini. Jaz sem njen Angel varuh, Angel Portugalske. Predvsem pa sprejmite in vdano prenašajte trpljenje, ki vam ga bo Gospod poslal".

"Te besede", nadaljuje Lucija, "so v našo dušo prodrle kot luč, ki nam je pomagala spoznati, kdo je Bog, kako nas ljubi in kako hoče biti ljubljen. Pomagala nam je spoznati vrednost žrtve in kako so žrtve Bogu ljube, saj prav preko njih spreobrača grešnike. Od tega trenutka dalje smo, kot žrtve za grešnike, ure in ure preklečali na tleh in ponavljali molitev, ki nas jo je naučil Angel".

Tretje prikazovanje je bilo jeseni istega leta. Francišek, Lucija in Hijacinta so v skalni votlini v kraju Valinhos (Dolinice), v bližini oljčnega nasada, ki je bil last Lucijinih staršev, molili rožni venec ter ponavljali An-

trikrat ponovil molitev:

"Presveta Trojica, Oče, Sin in Sveti Duh, molim Te iz globine srca in Ti darujem predragoceno Telo in Kri, dušo in božanstvo Jezusa Kristusa, navzočega v vseh tabernaklji sveta, v zadoščenju za žalitve, bogoskrunstva in brezbriznosti, s katerimi ga ljudje žalijo. Po neskončnem zasluženju Presvetega Srca Jezusovega in Brezmadežnega Srca Marijinega Te prosim za spreobrnjenje ubogih grešnikov".

Lucija nato nadaljuje:

"Angel je nato vstal ter znova vzel v roke kelih in hostijo. S hostijo je obhajal mene, iz keliha pa je dal piti Hijacinti in Francišku. Pri tem je izgovarjal besede: "Vzemite in pijte Telo in Kri Jezusa Kristusa, ki ga nehvaležni ljudje strahotno žalijo. Zadoščujte za njihove zločine in tolažite svojega Boga!"

In Angel je znova pokleknil na tla ter skupaj z nami trikrat ponovil molitev "Presveta Trojica..."

Nato je izginil.

Prevzeti od vsega, kar smo doživeli, smo kleče, sklonjeni, obstali na mestu in nenehno ponavljali molitve, ki jih je izgovarjal Angel. Božja navzočnost je v nas bila tako silna in nas je v tolikšni meri prevzela, da smo bili kot izničeni. Zdelo se je, kot bi nam bila ta Navzočnost odvzela celo rabo telesnih čutil. Tudi vse delo, ki smo ga tiste dni opravljali, je prevevalo to nadnaravno občutje. Naša duša je bila kot potopljena v Boga, čutili smo globok notranji mir in notranjo srečo. Velika pa je bila tudi telesna utrujenost".

/ dalje

Prejeli smo **Odmev na občutene zapise naše sodelavke Suzi**

Cenjena in draga gospa Suzi Pertot!

Z občudovanjem in gnotjem prebiram in mi ladjal dolge večere samote. Tihom je ležal ob moji pisalni mizi, kjer sem neskončno prevajala grške in latinske tekste, on pa je čakal, da bi se z njim poigrala ...

Prav tako hudo in nerazumljivo mi je še danes, ko se spomnim na neki drug dogodek!

Bilo je nekaj let pozneje; mrzel večer, pihala je burja, vračala sem se po neki konferenci iz Katoliškega doma (sedanjega Centra Bratuž). Moje prijateljice so se še pomudile na zakuski, jaz sem odhitela domov, očka ni bilo več!

Strah me je bilo: kostanji na drevoredu 20. septembra so šumeli in njih sence so se zdel-

mame ni bilo in je bdela v bolnišnici pri očetu, me je z otožnimi očmi gledal in mi ladjal dolge večere samote. Tihom je ležal ob moji pisalni mizi, kjer sem neskončno prevajala grške in latinske tekste, on pa je čakal, da bi se z njim poigrala ...

Prav tako hudo in nerazumljivo mi je še danes, ko se spomnim na neki drug dogodek!

Bilo je nekaj let pozneje; mrzel večer, pihala je burja, vračala sem se po neki konferenci iz Katoliškega doma (sedanjega Centra Bratuž). Moje prijateljice so se še pomudile na zakuski, jaz sem odhitela domov, očka ni bilo več!

le, v vetru, prave pošasti. Tedaj se ob meni nenadoma prikáže pes. "Roxy" vzdihnem ... Pomigal je z repkom in me spremljal do doma. Ko odklenem velika vrata iz kovanega železa, je nenadoma izginil! Kaj je bilo to: privid, hrepenjenje, vizija, čudež, prikazen, otožnost?

Oprostite, gospa Suzi, moji izpovedi. Vi, tako čuteča duša, me boste morala razumeti! - Leta so minila, sem že babica dveh vnučkov: Danijel obiskuje v Trstu slovensko srednjo šolo, Lucija pa v Gorici osnovno slovensko šolo. - Ponovna hvala za vse Vaše prispevke. Veseli me, da za Vami capljata dva psa, za menoj pa samo dve mucki.

Prisrčen pozdrav Irenka Gorica, 15. sep. 2016

Priložnost za brezposelne

Brezplačno usposabljanje za zdravstveno in oskrbovalno nego

Dežela Furlanija Julijska krajina bo 265 brezposelnim osebam omogočila brezplačno usposabljanje na področju zdravstvene in oskrbovalne nege. Ravno po osebu s tem znanjem namreč vlada največ povpraševanja. Kot je razvidno iz nedavne objave v deželnem Uradnem listu, bodo tečajje razpisale štirje pooblašeni izobraževalni zavodi v Pordenonu, Tolmeču, Trstu in Vidmu. Vseh tečajev bo 11, financira jih Evropski socialni sklad. Udeležencem bodo tudi odšteli poldrugi evro za vsako uro tečaja. Več informacij nudijo na zavodih ENAIP v Trstu, INDAR v Vidmu, ARSAP v Pordenonu in Cramars v Tolmeču. / ARC/PV

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (124)

OSTEOPOROZA V NATUROPATIJI JE BIOLOŠKI MEHANIZEM

Toksična kovina svinec

Pomembno je vedeti, da je svinec ena tistih kovin, ki jo lahko zarodek posrka prek mamine posteljice, zato so vrednosti svineca v telesu med nosečnostjo pomemben podatek in hkrati zelo nevarne. Veliko novorojenčkov se že rodi z visokimi vrednostmi svineca v krvi in s tem povezanimi problematikami, kot je lahko rahitis, ali rečeno enostavneje, ko je otrok pod težo ali premajhen. Drug problem, ki ga predstavlja svinec, se pojavi v odraslosti; ker je molekula svineca namreč zelo podobna kalcijevi, jo telo lahko pomeša in vgradi v kosti namesto kalcija, zato moramo te toksine pravilno odstraniti iz telesa. V nasprotnem primeru bomo imeli veliko več možnosti za obolenja, kot so osteoartritis, osteoporozo in druge bolezni kosti. Bolezni, težave in nadloge, ki jih povzročajo po-

govo globoko brezvoljnost, za katero je trpel zadnja leta življenja.

Če z mineralogramom, testom las, ugotovimo povišane vrednosti svineca v celici, moramo izvesti kelacijo le-tega, da se bo kalcij pravilno vgradi v kosti, tako se izognemo prihodnji predispoziciji za osteopenijo. Mineralogram, test las, nam pove, kako telo vsrka minerale in toksične kovine, govori nam, kaj se dogaja v celici, ne izven nje. Pregled krvi, urina, blata, sline nam pa pove, kaj se dogaja izven celice, na ta rezultat vpliva homeostaza telesa.

Kalcijev oklep

Zakaj danes toliko ljudi trpi za osteoporozo? Zakaj je toliko kalcinacij, zakaj je toliko kalcija, ki se ne vsrka v kosti?

Kalcij je mineral, ki pomirja, za razliko od kalija, ki poživilja telo.

Z naturopatskega vidika rečemo temu tudi kalcijev oklep oziroma zaščita osebnosti pred neizprosno okolico, ki terja od nas, da

smo drugačni, kot smo v resnici. Bolj močni, neizprosni, elegantni, točni, iznajdljivi! Oseba se kaže čisto drugačna, kot je v resnici, ker jo neizprosna okolica prisili v to.

Ko se kalcij ne vsrka pravilno v telo, pomeni, da doživljamo veliko stresa, naša glava pravi NE, naša usta izrečejo DA!

Vsakodnevna fizična aktivnost, kot sta tek in hitra hoja (vsaj 20 minut), deluje protistresno in pomaga, da se fiziološki procesi ohranjajo takšni, da se kalcij pravilno vsrka v kosti.

Celostna naturopatska obravnava (fizična in psihična) poskrbi za harmonizacijo najprej fizičnega telesa, potem duha, da se kalcij začne pravilno vgrajevati v telo.

/ konec www.saeka.si

Življenje je lepo

Glasba, mladost in ljubezen

Spet moram nekam z avtom v najbolj vročih urah. Z okni ne bo nič. To niso več tista dobra stara okna z ročnim odpiranjem, ki te niso nikoli, ampak res nikoli, pustila na cedilu. To so avtomatska okna in ravno tisto na moji, voznikovi strani, je odpovedalo. Menjava je seveda predraga in ne pride v poštev. Torej vklopim klimo. Ker me v opoldanskem času muči dremež, se odločim, da bom vozila ob glasbi. Tako vsaj zagotovo vem, da ne bom zaspala. Ko vozim, se mi namreč to rado zgodi. Kaj in koga naj sploh poslušam. Zadnja leta imam vse manj rada glasbo. Ne vem, zakaj mi je postala tuja, odvečna. Enostavno me moti pri razmišljanju. In v tišini imam najraje zvoke narave. Ptice, veter, valove, škržate, trave in listje. Ponoči pa grem nešetokrat na balkon, da prisluhnem sovam, ki se oglašajo na pobočjih Korade in globoko spodaj ob Idriji. Narava pozna najlepše simfonije in piše najlepše note. Postala je tako rekoč spremljiva mojih dolgih pohodov in neskončnega iskanja.

Tokrat vseeno odpre predal s CD-ji in iščem. Dalmatinskih pesmi ne bom nalagala. Tako daleč je morje ... tistne me pri srcu, ko se spominim modrine otokov in neba. Jaz sem v obdobju, ko sanjam o gorah. Brskam in prebiram, ne da bi se znala odločiti, ko se spominim na prijateljico Dragico, ki je ravno včeraj po-

slušala Šifrerja nekje pri Ajdovščini. "Še vedno je vreden greha", se je pošalila, ko sem ji rekla, da se je tudi on, tako kot mi vsi, zelo postaral. Na dnu predala najdem zgoščenko z vsemi Šifrerjevimi uspešnicami. Ne vem, kdaj sem jo kupila. Ko berem naslove, vidim, da je vsa moja mladost na njej. Šifrerja sem sicer pred toliko leti poslušala na kasetah, na katerih je bilo na vsaki strani največ pet pesmi. In si vedno prehitro prišel do konca. Potem si moral kaseto na novo obrniti in spet pritisniti na gumb. Med vožnjo seveda. Zdaj je lažje, ko poslušam zgoščenko do konca, si navadno že prispel na cilj.

Andrej Šifrer... menda v času moje mladosti in verjetno še danes najbolj priljubljen slovenski kantavtor. Tista o dobrih gostilnah, ki jih ni več, je bajne celo ponarodela. Kolikokrat smo jo peli v družbi, na izletih, v avtu, v gostilnah... Kolikokrat sem jo pela sama za volanom, ko sem se pozno ponoči vračala domov. Vse manj je dobrih gostiln. Tistikrat jih je bilo vse manj ..., danes jih praktično ni več. In Šifrerjeve pesmi skoraj nihče več ne posluša, kajti, četudi bi dobre gostilne še nekeje bile, nihče izmed nas nima več denarja, da bi tja zahajal.

Šifrerja smo kot študentje enostavno oboževali. In spominjam se, da sem bila sama med pobudniki njegovega prvega koncerta v zamejstvu. Kako božansko lepo nam je zapel, kakšno razburjenje, ko smo ga pričakali na trgu Oberdan. Rosana in jaz sva ga šli iskat, da ga pospremljiva na prizorišče... Tako dolgo sva se

potem še pogovarjali o njem, o njegovih postavnih postavah, o njegovem nasmehu in pesmih, ki so nam bile tako zelo, zelo blizu. Dotlej smo sicer hodili na koncerte Vecchionija, De Andreja, Finardija in drugih. A Andrej Šifrer je bil povsem nekaj drugega. On je pel v našem jeziku, o naših gostilnah, o krajih, ki so nam bili znani, o naših gorah in naših ljudeh in predvsem... o naših sanjah.

Poslušam CD, ki mu ni konca. Celotno moje življenje je na njem. Vsi najlepši spomini na mladost. Na tiste večere, ki so trajali do zgodnjega jutra in do začetka pouka. Na tiste večere v tistih gostilnah, ki so bile naše in so bile, ali so se nam vsaj zdele, dobre. In pomislim na tisti trenutek, ko sem se sredi noči in petja spomnila zaskrbljene mame in jeznega očeta, ki sta bedela doma. A kaj, ko se je vedno našel kdo, ki ti je rekel... ostani z nami, ostani z nami do jutra. Tako kot Šifrer. Pesmi odmevajo od pobočij, ki že slutijo jesen, tu, nekje med Brdi in Benečijo. Poslušam o gorah, o državi, ki naj bi umrla, in je dejansko poznejše, ko smo se mi že postarali in ostali brez sanj, tudi resnično umrla. Poslušam in pojem zraven. Besedila znam namreč na pamet. Koliko let že nisem poslušala glasbe, čisto sama, med vožnjo. Ne vem, zakaj mi ni več do nje in imam raje tišino in tok svojih misli. Nekoč sem živela ob glasbi. Prebujala sem se, zaspala in delala ob njej. Da, celo

v službi, ko sem pisala, sem imela, če je bilo le mogoče, prižgan radio. Mladost, glasba, noči brez konca in petje do onemoglosti. Ob glasbi sem sanjala. Ob glasbi sem razmišljala. Ko si mlad, si poln sanj, poln energije in poln veselja. In ljubezni. Skoraj vse sanje so o ljubezni. In vse pesmi pojejo o njej. O neizsanjani, nezdržani ljubezni. Take ljubezni so najlepše. Zdaj, ko skoraj ne verjame več

me bilo strah dneva in obveznosti v šoli. Ni me bilo strah niti staršev, za katere sem vedela, da me čakajo budni vso dolgo noč. Preveč je bilo sanj, preveč prijateljev, preveč načrtov in pesmi. Tistih o dobrih gostilnah, kjer ostaneš do jutra. Tistih o pušeljcu in ljubezni, za katero nihče ne ve, tistih o gorah, kjer je dan daljši in se mestni hrup konča. Tako glasno je donela glasba, da so se tresle šipe in je bila moja mala modra katrica še bolj lahka, poskočna in hitra. V objemu noči, sanj, ljubezni in mladosti.

Poslušam Šifrerja in se vozim med Brdi in vinogradi. Počasi se pred mano zavrtijo sanje in življenje. V vsaki pesmi jih najdem. V vsakem besedilu so skrite. Spominjam se toliko, da postajajo resničnost. Ah, vozila in pela bi dolgo v noč. Zapeljala bi se tja, v preteklost, ko so še bile dobre gostilne. In ko nas je bila lepa, velika družba in smo si bili res prijatelji. In še bi sanjala, ljubila, se vračala domov, ko je zunaj že jutro in je svet poln norih obljud. Sprašujem se, kje so sanje, kje so ljubezni, kje so prijatelji. In pesmi, glasne, neizpete. Naše. Zunaj je zgodnja jesen in prvo listje odpada. Otožnost. Otožnost v naravi, v glasbi in v mislih. Ah, to življenje, neizživeto, neizsanjano, polno pesmi, ki jih nikoli ne izpoejš na ves glas, čeprav nimaš in nikoli nisi imel pravega posluha.

Kolikokrat sem se vračala domov, ko se je že svitalo. Nisem bila utrujena in ni

vanje, zagotovo vem, da so najlepše. Neizpete, neizživete, nikoli izsanjane ljubezni. Tiste, ki ostanejo v naših srcih, skrite nekeje med žalostjo in vsakdanjostjo. In jih nikoli ni konca, ker se niso začele. In pridejo spet na dan, ko zavrtimo tak star CD, kot je tale, s Šifrerjevimi popevkami. Pridejo in oživijo. Da začutiš življenje in zapoješ na ves glas, čeprav nimaš in nikoli nisi imel pravega posluha.

Kolikokrat sem se vračala domov, ko se je že svitalo. Nisem bila utrujena in ni

Suzy Pertot

Domače nogometno prvenstvo

Kaj nas čaka na zelenicah

V soboto se bosta v Repnu v zagotovo najbolj pričakovanem nogometnem srečanju sezone pri nas spoprijela Kras in Vesna. Začetek tekme je predviden ob 15.00. Računalnik se je tako poigral, da je slovenski derbi v elitni ligi na sporedu že v tretjem krogu prvenstva. Naše enajsterice so prve stopile v novo športno sezono 2016/2017, trenirajo namreč že od začetka avgusta, ligaška tekmovanja pa so se začela pred desetimi dnevi. Poglejmo, kakšni so apetiti v ta-

elitno ligo se sicer zadnja leta zdi kot zakleta, Juventina pa velja tokrat za favorita v skupini. Pri Primorcu so morali zmanjšati proračun, postava pa je vseeno preverjena. Cilj je miren obstanek, ponoviti lanske prelesti pa bo objektivno težko. V obeh omenjenih postavah je slovenskih nogometašev tudi letos zgolj za vzorec.

Prva amaterska liga bo spet prvenstvo slovenskih sosedskih obračunov. Mladost je v uvodnem krogu že presenetila Sovodenjce, tu pa sta še Zarja in novinec Primorje.

Prav na Proseku merijo zelo visoko in so se še dodatno okrepili, pri Zarji so začeli neki nov cikel, tako kot pri Sovodnjah z novim trenerjem Luko Cijanom. Mladost pa je

med našimi članskimi moštvi najbolj "domača", se pravi z doma vzgojenimi, doberdobskimi igralci.

V drugi amaterski ligi je Breg po nazadovanju menda pred sezono bolj prehodnega značaja, sezadbo so povsem prevetrili. V tretji amaterski ligi pa po izpadu spet zastopa slovenske barve gropajsko - padriška Gaja, katere nogometaši bodo pod vodstvom novega mladega trenerja - vratarja Danila Venanzija igrali predvsem sebi v zadovoljstvo. Košarkarji bodo začeli prvenstva prvega oktobra, odbojkarji, "pingpongši" in hokejisti pa sredi oktobra. Vsi so sredi intenzivne vadbe in pripravljanih nastopov, posvetili pa se jim bomo v prihodnjih tednih.

JURIJ PALJK

TAKO PAČ JE!

27

"Tako pač je"! je cinično pripomnila kolegica pred časom, ko smo se razgovorili o tem, kako slovenski mediji poročajo o revščini v Sloveniji, sam sem namreč umirjeno povedal, da je pretiravanje s takimi izrazi, kot je "na robu preživetja" škodljivo, kot sem dodal tudi, da je številka 700 tisoč ljudi, ki naj bi v Sloveniji živeli v revščini, pretirana. Povedal sem tudi, da je revščina, kakršna se danes prikazuje kot taka, drugačna od tiste, v kateri sem sam odraščal in z mano konec šestdesetih in sedemdesetih let v tedanji Jugoslaviji še vrsta drugih. Ne morem se strinjati s tem, da danes kot revnega ponujajo slovenski javnosti preko medijev otroka, ki v mikrofon slovenskega radijskega kolega pove, da "on ne more na morje". Če pomislim, kdaj smo mi, kmečki otroci, lahko šli in prvič tudi videli morje, v obdobju, ki sem ga prej omenil, bom rekel, da to zagotovo za nas ni merilo revščine.

Tudi tihi prostovoljci slovenske dobrodelne organizacije Karitas, ki jo sam поблиže in dobro poznam, saj pomagam, kolikor morem, predvsem pa cenim njihovo tiho delo, vedo povedati, da revščina sicer je, a zraven veselo povedo, koliko pomoči so prejeli v hrani, koliko dobrega lahko naredijo s sredstvi, ki jih prispevajo Evropska unija, slovenska država in seveda tihi dobrotniki, ki svojega daru ne obešajo na veliki zvon.

Pa imajo prav tisti, ki trdijo, da "sita vrana lačni ne verjame", od nekdanj je tako in tudi danes, morda danes še bolj. Kot sam tudi dodajam, da sem vedno bolj osamljen v družbi mlajših kolegov, ki pri svojem delu nimajo niti trohice socialnega čuta, ne empatije do na rob potisnjenih in tudi ne srčnosti, plemenitih lastnosti, ki bi morale odlikovati naše delo.

Ni nujno, da se vsi kolegi strinjajo z navodilom svetega očeta Frančiška, ki nam, časnikarjem, ki skušamo biti kristjani, naroča, naj gremo na obrobje, na periferijo družbe, naj damo s svojim delom in pisanjem glas tistim, ki ga nimamo, vsem tistim, ki jim ga družba, predvsem pa vodilni v družbi, tudi mediji, odrekajo, največkrat tako, da o njih molčijo. Vseeno pa bi pričakoval, da bi nas, časnikarje in vse zaposlene v medijih, ne glede na ideološko ali kako drugo, versko ali idejno pripadnost, pri našem delu vodila visoka etika,

ki bi morala odlikovati tako laično misleče kot verne ljudi.

Tisti "Tako pač je"! me je seveda zbolel, izgovorila ga je oseba, ki ga ne bi smela, poznam njeno življenjsko zgodbo, ki je polna klečečih položajev pred močnimi, če o drugem ne govorim. Zanj, kot za vrsto njen podobnih, lahko zapišem: "Močna s šibkimi, šibka z močnimi"! Ta pogubni "Tako pač je"! je tisto, o čemer govori prijateljica Jožica Ličen, ena vodilnih na našem koncu v okviru delovanja Karitas, ko vztrajno ponavlja, da jo danes najbolj boli tista brezbriznost, ki je resnična revščina današnje družbe, saj nenehno ponavlja, da iz prve roke pozna potrebe slovenskih ljudi, jih poziva, naj pridejo po pomoč, ko jo potrebujejo, kot je tudi trdno prepričana o dobroti slovenskih ljudi. Seveda ne vseh, a vseeno!

Z grenkobo opažam, kako malo nas je, ki pišemo o tem, ki opozarjamo, da smo država ljudje, da smo domovina vsi slovenski ljudje, da bi med nami morali vladati večja solidarnost, večja toplina, večja srčnost, zavzemanje za skupno dobro. Kot z grenkobo tudi opažam, da mlajši ljudje, pri nas in na Slovenskem!, takoj ko se dokopljejo do stalne in varne službe, neverjetno hitro pozabijo na tiste, ki tega nimajo, pri svojem delu pa niti z besedo nikdar ne omenijo tistih, ki jih je ta naša družba potisnila na rob.

Večkrat sem bil že deležen posmeha, zmerljivke, da sem dinozaver, da sem nostalgik, celo besedo pesnik so zame pri nas rabili kot psovko!, da sem politično nezrel, naivnež, da sem... in še in še, a sem še vedno prepričan, da moramo mi, časnikarji, zares stati na strani šibkih, na rob potisnjenih, da, predvsem revnih, v vseh smislih. Pred časom me je človek, ki mu pod socialistično Jugoslavijo ni nič manjkalo, zafkrnil, češ da se preveč ukvarjam s "tistimi, ki delajo namesto države in si z njimi vrh slovenske Cerkve samo briše umazano vest", cilj je na slovensko Karitas. Umirjeno sem mu pojasnil, kdo je Karitas, da sam delam samo s preprostimi, poštenimi ljudmi, ki delajo v tišini, mu navedel dve imeni, Jožico Ličen in Imreta Jerebica, za katera dam roko v ogenj, predvsem pa sem mu strpno razložil, da Karitas, ki ga sam poznam in je dejansko edini resnični Karitas, z "vrhom Cerkve" nima veliko opra-

viti, v smislu, da so in smo Karitas preprosti ljudje, ki delajo, delamo, se nesebično razdajajo in jim ni nikakršna "varuška" slovenski "vrh Cerkve", kvečjemu se v slovenski Cerkvi prepoznavamo, prepoznavajo, kljub njenim napakam. Pomirjeno je odvrnil, da razume to, a priznal, da sam "RKC in vsega, kar je z njo povezano", ne prenaša. Pa pripisal je še, da se z mano "vsaj lahko pogovarja o tem, ker ga nisem takoj zabil!"

In je s tem zadel bistvo težav na Slovenskem, ki so po mojem najprej v tem, da se premalo poslušamo in premalo pogovarjamo. Na eni strani tisti, ki bi radi danes, potem ko so zapravlili državo, učili demokracijo, na drugi strani pa tisti, ki pod prejšnjo družbeno ureditvijo niso imeli nobene težave, morda so včasih kihnili pred partijskim sekretarjem, to ja, kaj več pa ne, ki se danes v javnosti radi samopašno trkajo po prsih in govorijo, kako jim je bilo hudo, drug proti drugemu, na glas, namesto da bi molčali, tako kot molčijo tisti, ki so se jim pod socializmom zares dogajale krivice, ali pa tisti, ki so se modro umaknili, ko so videli, da so sami verjeli v zgrešen družbeni model. Da seveda ne omenim tistih, ki so vse imeli na razpolago pod nekdanjo Jugoslavijo, od službe do študija itd. itd. in danes javno, kot vetrogončiči najslabše sorte, govorijo o vrednotah demokratičnega sistema, za katerega so veliko naredili, ali pa tistih, ki danes razpredajo, udobno, in varnih služb in s toplih stolčkov, kako hudo je bilo nekaterim, ko ni bilo tako lepo, kot je danes...

In vsem tem je skupno eno: Niti z najmanjšo besedo se ne spominjo na rob potisnjenih, revnih, na dno slovenske družbe nasilno odvrženih ljudi, vseh tistih delavcev, ki so jim odvzeli dostojanstvo, vseh tistih kmetov, ki so jim vzeli vse, jim pustili v posmeh samo zemljo, od katere ne more danes nihče živeti v Sloveniji. Niti z besedo ne omenijo vseh tistih slovenskih ljudi, ki te dni odhajajo, po štirideset in več letih delovne dobe, v penzijo s sramotno nizkimi pokojninami, ki jim že danes jemljejo vsako upanje na dostojno preživljanje starosti.

In ti porazni "Tako pač je"! , ki jih je polno v naši sredini, so samo potuha takemu stanju, so resnična revščina današnjega slovenskega časa in družbe.

Derbi Kras-Vesna oktobra 2015

borih desetih slovenskih klubov, ki so razpršeni med elitno in tretjo amatersko ligo (boji v tej se pričenjajo v nedeljo).

V elitni ligi torej nastopata Kras in Vesna. V Repnu imajo novega trenerja, Furlana Tortola, potrdili pa so dejansko celotno lanksko igralno garnituro. Mesto ekipe bi moralo biti nekje na zgornji polovici lestvice, kar je v bistvu tudi želja v kriškem društvu. Tu je ostal na klopi Sandrin, ki je tudi Furlan, postava pa je dokaj pomlajena, morda malce oslabiljena. V obeh taborih bo v vsakem primeru uspešnost odvisna predvsem prav od stopnje napredka in učinkovitosti mladincev. V promocijski ligi se bosta Juventina in Primorec spoprijela v derbiju 16. oktobra. V Štandrežu so tudi letos izjemno ambiciozni, vrnitev v

HC

Osební spomíní na pot osamosvajanja Slovenije (9)

Samostojni

MAJ 1991

Poglobiti razdvojenost, povečati sovravnost ne le v političnih vrhovih, pač pa med državljani. Drugih razlag ne vidim, ko se vrstijo prijave protagonistov slovenske osamosvojitve. Namesto da bi, če že ne složno, vsaj brez nepotrebnih obračunavanj postavili četrto stoletja samostojne države, se bo sodišče moralo ukvarjati s Krkovičem zaradi razstreljenega helikopterja in s Kučanom, ki naj ne bi reagiral, ko je prišlo 15. maja 1990 povelje jugoslovanske vojske o zasegu orožja teritorialne obrambe. Saj bi človek še razumel, če bi prišli na dan novi dokumenti, toda četrto stoletja in na sam predvečer obletnice osamosvojitve je tako nagajanje, levi desni in desni levi, nesporodno in sramotno. S kolikšnim užitekó bodo o ovadbah pisali v Piccolu razni Manzini, nočem niti pomisliti.

Toda povrnimo se k dogajanju izpred 25 let. Andrej Lovšin v svoji knjigi *Skrita vojna* piše: V dopoldanskih urah 23. maja je skupina iz čete protidiverzantskega delovanja pod poveljstvom kapitana Ledineka, ki je bil zadolžen za

zaščito učnega centra Pekre, zajela tri pripadnike JLA, ki so opazovali učni center. Po opravljenem razgovoru, ki ga je vodil varnostni organ učnega centra, kapitan Franc Pulko, in je trajal približno eno uro, so zajeti pripadniki jugoslovanske vojske brez orožja zapustili učni center. Za prijetje je dokaj hitro izvedel generalmajor Mičo Delić, ki je zahteval takojšnje izpustitev vojakov, v nasprotnem primeru je zagrozil s po-

Generalmajor Mičo Delić

sredovanjem tankov in oklepnih transporterjev. Zahteval je tudi, da se s filmskim trakom ali zvočnim zapisom dokaže prekršek, ki naj bi ga storili vojaki. Okrog 14.00 je bil učni center obkolen s šestimi oklepnimi transporterji. Razgovori so se popoldne nadaljevali

na mariborski občini. Civilno prebivalstvo je blokiralo izhod vojaških vozil iz vojašnice. Delegacijo je na pogovorih vodil generalmajor Delić. Medtem je iz Zagreba prišel diverzantski odsek pod poveljstvom podpolkovnika Šupota. Med pogajanjí so ugrabili poveljnika pokrajinskega štaba teritorialne obrambe Milka Ozmeo.

Republiška komisija je odločila, z namenom, da bi izenačila pogajalske pozicije z JLA, blokiranje telefonske komunikacije in odklop vode in elektrike v mariborski vojašnici.

Konec maja je prišlo do zamenjave v slovenski vladi. Podpredsednik je postal Andrej Ocvirk, republiški sekretar za informiranje Jelko Kacin in republiški sekretar za finance Dušan Šešok, ki je zamenjal Marka Kranjca.

Na zvezni ravni je premier Ante Marković sklical predsednike republiških vlad. Kazalo je, da je bil dosežen sporazum in da republike ne bodo več zadrževale carin. Že naslednji dan pa je novoizvoljeni podpredsednik vlade Ocvirk napovedal, da bo Slovenija vplačevala v zvezno blagajno le kotacija. Dogajanje v Jugoslaviji je seveda budno spremljala Evropska skupnost. V Beograd sta pripotovala Jacques Santer in Jacques Delors in skušala doseči dogovor glede enotne valute, trga, obrambe in zunanje politike. Jugoslavija bi se morala obvezati, da bo uveljavila standarde človekovih pravic.

Med krščanskimi demokrati in predstavniki slovenske demokratične zveze je prišlo do nesporazumov glede zamud na gospodarskem področju. Vse skupaj pa je postalo še toliko bolj zamotano, piše Janez Janša v knjigi *Premiki*, ko je Janez Drnovšek nekako tri

Tone Krkovič

tedne pred osamosvojitvijo podprl projekt Gligorov-Izetbegović o nekakšni novi Jugoslaviji in s tem po mnenju mnogih izrazil stališče nasprotno od plebiscitarne volje. Drnovškova poteza je pri nekaterih levih politikih in članih predsedstva poglobila dvome o pravilnosti osamosvojitvenih korakov. Največje dvome je izrazil Ciril Zlobec, ki ni odobral nobene odločnejše poteze, vedno je imel dvome, češ, ali ne izzivamo preveč, kakšne bodo posledice, zakaj se zaletavamo, kdo bo nosil odgovornost, kaj bodo potem rekli ljudje. Takrat, še dodaja Janša, smo se spraševali, na kateri strani bomo v primeru, če vojaški poseg uspe, našli gospoda Zlobca in njegovega sina Jašo, ki je v parlamentu mnogokrat tudi z žaljivimi obtožbami nasprotoval večini korakov, ki so vzpostavljali obrambno

spodobnost nastajajoče države. Podobno kot leta 1980, ko smo s pripravljenim kovčkom čakali napoved Titove smrti, smo bili tudi leta 1991 v stalni pripravljenosti za poročanje o dogajanju v matici. Tržaško radijsko uredništvo je dnevno zalagalo vse tri vsedržavne dnevnike s prispevki (od najmanj 10 do največ 22 javljanj) in drugi televizijski dnevnik s prispevka za 13.00 in 19.45. Predsednika slovenske vlade Peterleta sva s Fulviom Molinarijem, ki je poročal za prvi televizijski dnevnik, intervjuvala kar sredi ulice. Zgledala sva

ga, ko se je sam, brez kakršnegakoli spremstva ali varnostne službe vračal domov. Dejal je, da bi lahko nekaj stavkov povedal tudi v italijanščini, vendar bo kot predsednik slovenske vlade odgovarjal slovensko.

Pričele so se Kacinove tiskovne konference. Stane Stanč, dolgoletni dopisnik Dela iz Beograda in družinski prijatelj moje sestre Neve, se je umaknil. Kacin je povsem omamila tuje dopisnike, ki jih sicer na prelomu med majem in junijem 1991 v Ljubljani ni bilo mnogo. Zelo naglo in odločno je odgovarjal na vse pasti, ki so mu jih postavljali dopisniki Tanjuga, Politike in revije Nin. O dogajanju v učnem centru pri Mariboru ni bilo vprašanj in seveda niti odgovorov.

/ dalje
Saša Rudolf

KOGOJEVI DNEVI Koncert na Sveti Gori

Ganljiv spomin na padle v krvavi moriji ob "hčeri planin"

Vnatrpani baziliki Marijinega vnebovzetja na Sveti Gori je bila v soboto, 17. septembra 2016, zvečer v sklopu letošnjega 37. Mednarodnega festivala sodobne glasbe Kogojevi dnevi 2016 krstna izvedba "Judske simfonične pesnitve" *Barve zelene smaragda*, ki jo je glasbeno in vsebinsko zasnoval Avgust Ipavec v spomin na tiste, ki so izgubili življenje v bitkah prve svetovne vojne, katerih priča je bila Soča, naša reka čudovitih barv. Avgust Ipavec, doma iz Gorice, je slovenski skladatelj in duhovnik-zlatomašnik, ki je štiri desetletja zaposlen v bolnišnici Otto Wagner - Spittal na Dunaju. Vse svoje življenje se posveča teologiji in glashi. Diplomiral je na Teološki fakulteti v Ljubljani in se nato l. 1966 vpisal na Akademijo za glasbo in Ljubljani in tam končal študij kompozicije l. 1974. Za tem se je izpopolnjeval na dunajski šoli za glasbo v razredu prof. Alfreda Uhla. V njegov opus spadajo tudi obsežna dela, ki poleg glasbe zaobjemajo dramsko in plesno umetnost. Prav tako je tudi njegova zahtevna simfonična pesnitve *Barve zelene smaragda*, ki jo je začel pisati l. 2008, kot je zapisala Metka Sulič v programskem listu. Vanjo je vključil simfonični orkester, zbor, recitatorje in plesalce. Navdihnila ga je bistra Soča, saj je kot duhovnik služboval tudi v Kobaridu. Spoznal je, kako so v domačinih še živo prisotni spomini na tragične zgodovinske dogodke, ki so tako kruto zaznamovali dolino Soče. Skladba, ki jo je Ipavec posvetil spominu na 100-letnico prve svetovne vojne in še posebej padlim v septembrskih bitkah l. 1916 na Goriškem in na Sveti Gori, je zadobila dokončno obliko, ko se je njen avtor srečal z dirigentom Marjanom Grdadolnikom. Kot pravi Suličeva, je skladba razdeljena na štiri dele: prvi z naslovom *Simon Gregorčič*, drugi *Sonce planin*, tretji *Žalostna pot*

vojakov in njihova smrt in četrta *Vojkove neveste poroka*. Levji delež ima v njej seveda univerzalna moč glasbe, ki je v začetku obarvana v lirične, svetle tone, ki se nato umaknejo mračnejšim in preidejo v grozo vzbujajoče bobnenje vojnega stroja, ki je v teh krajih ob Soči prizadel toliko gorja in potoke solza. Smiselna nit skladbe se odvija ob besedilih primorskih pesnikov, seveda predvsem Simona Gregorčiča, čigar misli je izredno podživeto z globokim, mestoma prav gromkim tonom glasu interpretiral gledališki igralec Pavle Ravnohrib, in ob izvirnih pismih vojakov, polnih pretresljivih izpovedi, v katere so izlili svojo bridkost in hrepenenje po domu v trpki slutnji, da ga ne bodo nikdar več videli. Kot pravi sam Ipavec, mu je ta pisma v slovenščini, italijanščini, nemščini, ruščini in francoščini izročil pokojni režiser Marjan Bevk, ki ga je spodbujal pri tem delu. Glas tem smrti zapisanim vojakom, ki so se borili daleč od domačih krajev in svojih dragih, so rahločutno in zelo ganljivo ter še posebno presunljivo, v trenutkih, ki so odražali smrtno grozo, v kateri so se vzkliki "moj Bog" sočasno dvigali k nebu v raznih jeziki, so dali Žan Perko - slovenski vojak, Jernej Kuntner - avstrijski vojak, Simon Dobravec - ruski vojak, Romeo Grebenšek - italijanski vojak. Kot recitator-povezovalc je nastopal Milan Štefe. Božja vila je bila Sanja Rejc. Za ta dramski del je režijo podpisala dramaturginja Špela Kravogel Spela, ki od l.

2011 kot dramaturginja in režiserka stalno sodeluje z Uredništvom igranega programa Radia Slovenije. Glasbo v vseh njenih subtilnih interpretacijskih odtenkih je mojstrsko izvajal Simfonični orkester RTV Slovenija pod energično in hkrati zelo občutljivo dirigentsko paličico dirigenta Marjana Grdadolnika. MePZ Adoramus, ki deluje od l. 1987 in redno sodeluje pri bogoslužjih v domači župniji sv. Nikolaja v Dolnjem Logatcu, in udeleženci duhovno pevskega tedna v Soči so pod vodstvom zborovodje Primoža Malavašiča, ki od l. 2014 vodi mešani komorni zbor Ljubljanski ma-

je tudi vodja Folklorne skupine Pastirice izpod Krna, otroške skupine Podružnične šole Drežnica. Ti so s svojo ljubkostjo popestrili in obogatili dramsko-plesne prizore te približno dvournne prireditve, pri kateri je sodelovalo nad 100 nastopajočih. Vizualni podobi so nadzemski nadih s svojimi lahkotnimi, pomenljivimi gibi, ki so se ob koncu zlili v klic Bogu kot prošnji za odpustanje, dale v bele tančice oblečene učenke 5. in 6. razreda baletne šole Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana, v vlogah božjih vil. Koreografijo in režijo je zasnoval Henrik Neubauer, operni režiser, koreograf, redni profesor na akademiji za glasbo, zraven pa še zdravnik, publicist, zgodovinar opere in baleta, ki je bil prisoten v baziliki. Od l. 2007

Tehovnik. Soorganizator tega glasbenega večera, ki je v poslušalcih vzbudil ničkoliko različnih občutkov, je bil Kulturni dom Nova Gorica, partner pa Mestna občina Nova Gorica, v imenu katere je pozdravil novogoriški župan Matej Arčon. Častno pokroviteljstvo je prireditvi dal predsednik RS Borut Pahor.

Daljši nagovor je zbranim namenil koprski škof Bizjak, ki je med drugim dejal: "Izvedba simfonične skladbe prikazuje in opeva dogajanja in doživljanja prve svetovne vojne, razpoloženja in občutja njenih poveljnikov in bojnikov, njihove izkušnje, njihova hrepenjenja in pričakovanja, njihove bridkosti in radosti, njihove bojzani in njihovo smelost, njihovo vero, upanje in ljubezen. Kakor je ves svet v eni vasi, tako je ves svet v eni bitki. /.../ V svetem letu usmiljenja še posebej prosimo tudi za lastno pomiritev in odpustanje, za spravo in mir med narodi". Nanašajoč se na svetopisemske besede Ane, Samuelove matere, "Gospod jemlje in daje življenje, vodi v grob in dviguje iz groba", je škof Bizjak povedal, da je tudi v prvi svetovni vojni med vsem hudim privrelo na dan tudi toliko lepih in plemenitih reči, kakor piše apostol Pavel: "Kjer pa se je pomnožil greh, se je še bolj pomnožila milost ...". Glede izbire naslova 'zelene smaragd', je škof Bizjak menil, da je zelo primeren, saj se nanaša najprej na čudovito zeleno barvo reke Soče, pa tudi na silovite boje, ki so potekali na obeh straneh zelene reke. "Hebrejska beseda za smaragd je 'bareqet', kar pomeni blisk in seveda z njim povezano 'grmenje', tako je tudi v soških bitkah bojevnikom stresalo tla pod nogami".

Foto: David Verlic / Efronto

drigalisti, posebno ubrano, zbrano in občuteno odpeli izbrane pesmi, med katerimi so bile tudi *Večerni ave*, *Sveta noč*, *Dio del cielo*, *Aleluja*. Vojake v uniformah, vaščane, bolničarke Rdečega križa in druge like, ki so se pojavljali za orkestrom v prezbiteriju, so odigrali igralci KUD igralske skupine Drežnica, ki deluje od l. 1994 in od tedaj zlahtni kulturno ponudbo na Drežniškem. Vodi jo Rina Berginc, ki

poučuje na Višji baletni šoli Konservatorija za glasbo in balet v Ljubljani. Na svoji 70-letni umetniški poti je ustvaril nad 80 baletnih koreografij, 80 koreografij v opernih in dramskih predstavah in mnogo drugih koreografij za razne prireditve. Med drugimi nagradami je za izjemne umetniške dosežke prejel zlati red za usluge l. 2009. Njegova asistentka pri koreografskem delu je bila Vesna Cestnik

Med občinstvom je bilo kar nekaj uglednih osebnosti, tudi avtor dela Avgust Ipavec. Med predstavniki političnih grogov je bil tudi goriški župan Ettore Romoli.

Poslušalci so zelo pozorno spremljali krstno izvedbo te nove Ipavčeve glasbene stvaritve in avtorja ter izvajalce stobe nagradili z zelo dolgotrajnim, toplim ploskanjem.

Iva Koršič